

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Επέκταση αρμοδιοτήτων της Εταιρείας Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτευούσης και της Εταιρείας Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης, ενίσχυση της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων, ρυθμίσεις για τον Οργανισμό Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία και λοιπές διατάξεις»

I. Γενικές παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, διαρθρώνεται σε τέσσερα (4) Μέρη (Α΄-Δ΄), και αποτελείται από εξήντα οκτώ (68) άρθρα και ένα Παράρτημα. Με τις διατάξεις του εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτευούσης (Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε.) και την Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.), καθώς και λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

Στο Μέρος Α΄, το οποίο αποτελείται από οκτώ (8) Κεφάλαια (Α΄-Η΄) και σαράντα (40) άρθρα ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν το θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης των υπηρεσιών ύδατος, με τη θέσπιση ρυθμίσεων που φορούν τις εταιρείες Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε., Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε, την Εταιρεία Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π., την Ε.Υ.Α.Θ. Παγίων, τον Οργανισμό Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία (Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε.), και τη Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.), καθώς και ζητήματα αντιμετώπισης της λειψυδρίας.

Συγκεκριμένα, στο Κεφάλαιο Α' (άρθρα 1-2) ορίζονται ο σκοπός και το αντικείμενο του Μέρους Α'.

Στο Κεφάλαιο Β' (άρθρα 3-16) προβλέπεται η επέκταση της γεωγραφικής αρμοδιότητας της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα. Ειδικότερα, προβλέπεται η επέκταση της γεωγραφικής αρμοδιότητας της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. στο σύνολο των Ο.Τ.Α. α' βαθμού των ανωτέρω Περιφερειακών Ενοτήτων (άρθρο 3), η διαδικασία ολοκλήρωσης της ειδικής διαδοχής των παρόχων υπηρεσιών ύδατος από την Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και την Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., (άρθρο 4), η δυνατότητα διατήρησης της κυριότητας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών ύδατος από τους αντίστοιχους Ο.Τ.Α. α' βαθμού με πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου τους, η άσκηση ενδίκων βοηθημάτων προς τον σκοπό του δικαστικού προσδιορισμού της αξίας του μεταβιβαζόμενου ενεργητικού και παθητικού (άρθρο 5), η μεταφορά της αρμοδιότητας διαχείρισης του δικτύου ομβρίων υδάτων στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 4972/2022 και της παρ. 1β' του άρθρου 8 του ν. 3481/2006, με την εξαίρεση του καθαρισμού των φρεατίων ομβρίων υδάτων, ο οποίος εξακολουθεί να παραμένει ή περιέρχεται στην αρμοδιότητα των αντιστοίχων Ο.Τ.Α. α' βαθμού (άρθρο 6), η οικειοθελής μεταφορά της υπηρεσίας ύδατος των δήμων που βρίσκονται σε γεωγραφικά όμορες περιοχές με αυτές της αρμοδιότητας της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., στην Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας και στην Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης κατόπιν σύναψης σχετικής σύμβασης, με ταυτόχρονη δυνατότητα μεταφοράς του τεχνικού και εξειδικευμένου προσωπικού των εν λόγω Ο.Τ.Α. ή Δ.Ε.Υ.Α. στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή την Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., αντιστοίχως, με την ίδια εργασιακή σχέση (άρθρο 7), η ειδική διαδοχή και οικειοθελής μεταφορά στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., των υπηρεσιών ύδατος που ασκούνται από φορείς λειτουργίας ιδιωτικών δικτύων (άρθρο 8), ρυθμίσεις για τη μεταβίβαση του συνόλου του ενεργητικού και του παθητικού των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.), και μεταφορά της αρμοδιότητας παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., (άρθρο 9). Επίσης, προβλέπεται ο ορισμός Ειδικού Συντονιστή με τριετή θητεία δυνάμενη να παραταθεί για τρία (3) επιπλέον έτη, ο οποίος λειτουργεί ως σύνδεσμος με τον αντίστοιχο Ο.Τ.Α. α' βαθμού για τα θέματα που σχετίζονται με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., στην περιοχή του (άρθρο 10) και η σύσταση Συμβουλευτικού Συμβουλίου Συντονιστών με σκοπό τον συντονισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών για την παροχή υπηρεσιών

ύδατος στις περιοχές αρμοδιότητάς τους, και την υποβοήθηση της διασφάλισης της καθολικής, ποιοτικής και οικονομικά προσιτής παροχής υπηρεσιών ύδατος (άρθρο 10), η μεταβίβαση παγίων στους Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού στις περιοχές επέκτασης της αρμοδιότητας της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., (άρθρο 11), η είσπραξη οφειλών στις περιοχές αρμοδιότητας της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., και ο διακανονισμός ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (άρθρο 12), η σύσταση Γενικών Διευθύνσεων στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. (άρθρο 13), η μεταφορά του πάσης φύσεως και με οποιαδήποτε σχέση εργασίας προσωπικού, των νομικών συμβούλων και δικηγόρων που απασχολούνται στις Δ.Ε.Υ.Α., στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., κατά περίπτωση, σε τμήματα αντίστοιχα με τον φορέα προέλευσής τους, εφόσον υπάρχει, και η ανάθεση καθηκόντων αντιστοίχων προς εκείνα που ασκούσαν (άρθρο 14), η συμμετοχή εκπροσώπου της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Στερεάς Ελλάδας στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. (άρθρο 15) και η μεταφορά αρμοδιοτήτων των Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων και υπηρεσιών άρδευσης του πρώην Οργανισμού Κωπαΐδας στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. (άρθρο 16).

Στο Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 17-24) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν τις εταιρείες Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε., Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Παγίων. Με τις διατάξεις του τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 11 ν. 1068/1980 περί πόρων της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και καθορίζονται εκ νέου οι πόροι της (άρθρο 17), αντικαθίσταται το άρθρο 13 του ν. 1068/1980 περί δαπάνης κατασκευής αγωγών αποχέτευσης (άρθρο 18), αντικαθίσταται το άρθρο 14 του ν. 1068/1980 περί δαπάνης κατασκευής διακλαδώσεως αποχέτευσης (άρθρο 19), αντικαθίσταται το άρθρο 16 του ν. 1068/1980 περί καθορισμού του τέλους χρήσης υπονόμου και τέλους ύδρευσης (άρθρο 20), προβλέπεται ότι η Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. καθίσταται καθολική διάδοχος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση εκτέλεσης έργου μεταξύ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και της εκεί αναδόχου εταιρείας, συνεχίζοντας, εφεξής, την υλοποίηση της εν λόγω σύμβασης και καθιστάμενη κύριος του έργου «Αποχέτευση και Επεξεργασία Λυμάτων Οικισμών Περιοχής Μόρνου Δήμου Δωρίδας» (άρθρο 21), τροποποιείται η περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 2937/2001 περί νομικού καθεστώτος της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. (άρθρο 22), τροποποιείται η παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 2937/2001, και επεκτείνεται η διάρκεια του παραχωρηθέντος δικαιώματος ύδρευσης και αποχέτευσης σε τριάντα επτά (37) έτη από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με δυνατότητα περαιτέρω ανανέωσης από τους όρους που θα ορισθούν στην αντίστοιχη σύμβαση (άρθρο 23), και προστίθεται άρθρο 21 Α

στον ν. 2937/2001 με το οποίο ορίζονται οι πόροι της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. (άρθρο 24).

Στο Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 25-27) εισάγονται ρυθμίσεις που, επίσης, αφορούν τις εταιρείες Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και Εταιρεία Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π. Με τις διατάξεις του τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 2744/1999 περί υποχρεώσεων του Δημοσίου για διάθεση νερού στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε., ώστε να εξασφαλίζεται η κατανάλωση νερού από τους καταναλωτές της, και να ανταποκρίνεται η τελευταία στις υποχρεώσεις της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης (άρθρο 25), προστίθεται παρ. 7 στο άρθρο 104 του ν. 4812/2021 περί ανανέωσης της σύμβασης χορήγησης αποκλειστικού δικαιώματος παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. που αφορούν ρύθμιση οικονομικών οφειλών της εν λόγω Εταιρείας Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π. (άρθρο 26), εισάγεται μεταβατική διάταξη για την κάλυψη θέσεων ευθύνης έως την πλήρωση των θέσεων των προϊστάμενων των διευθύνσεων της Εταιρείας Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π., και ρυθμίζονται ζητήματα είσπραξης των απαιτήσεων του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Εταιρεία Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π.» κατ' εφαρμογή των διατάξεων περί Κ.Ε.Δ.Ε. (άρθρο 27).

Στο Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 28-31) εισάγονται διατάξεις που αφορούν τον Οργανισμό Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας Ανώνυμη Εταιρεία (Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε.). Με τις διατάξεις του προβλέπεται η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε., ο οποίος ασκεί εφεξής το σύνολο των αρμοδιοτήτων αναφορικά με τη διαχείριση των αυτόνομων δικτύων άρδευσης του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας, διαθέτοντας για τον σκοπό αυτό τους αναγκαίους πόρους, προβλέπεται η μεταφορά προσωπικού των Δ.Ε.Υ.Α. ή των Ο.Τ.Α. α' βαθμού στον Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε., και ρυθμίζονται οι επιμέρους περιπτώσεις (άρθρο 28), τροποποιείται η παρ. 6 του άρθρου 10 του ν. 5106/2024 και προβλέπεται ότι η μισθοδοσία του προσωπικού του Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε. καλύπτεται από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδος μέχρι την 31η.12.2027 (άρθρο 29), αντικαθίσταται η παρ. 5 του άρθρου 11 του ν. 5106/2024 και προβλέπεται η ανάληψη κάθε θέματος σχετικού με τη μισθοδοσία, την υπηρεσιακή κατάσταση και τις μετακινήσεις του προσωπικού της οριζόμενης Διεύθυνσης από την Περιφέρεια Θεσσαλίας (άρθρο 30), και τροποποιείται η παρ. 11 του άρθρου τέταρτου του καταστατικού του Ο.Δ.Υ.Θ. Α.Ε (άρθρο 31).

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' (άρθρα 32-34) ρυθμίζονται ζητήματα της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.) με την τροποποίηση διατάξεων του ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς

Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις». Ειδικότερα, προστίθεται νέα αρμοδιότητα στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. η οποία αφορά την έγκριση ή απόρριψη των τιμολογίων των παρόχων ύδατος εντός πενήντα (50) ημερών (άρθρο 32), προβλέπεται η σύνταξη και υποβολή έκθεσης έως την 31η.12.2027 από τη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. προς τους Υπουργούς Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Εσωτερικών, με περιεχόμενο την αξιολόγηση της κατανομής της γεωγραφικής αρμοδιότητας της παροχής ύδρευσης και αποχέτευσης και του πλαισίου παροχής των εν λόγω υπηρεσιών. Περαιτέρω προβλέπεται ότι, ο φάκελος που υποβάλλει ο πάροχος υπηρεσιών ύδατος για την αξιολόγηση της διαχειριστικής του επάρκειας, σε περίπτωση μη οικονομικής βιωσιμότητάς του, συνοδεύεται από σχέδιο εξυγίανσης. Τέλος, θεσπίζεται η υποχρέωση των παρόχων να υποβάλλουν στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. Σχέδιο Ασφαλείας Τροφοδοσίας Νερού προκειμένου να πιστοποιηθεί η διαχειριστική τους επάρκεια, με το οριζόμενο στην προτεινόμενη διάταξη περιεχόμενο, στις οριζόμενες προθεσμίες (άρθρο 33). Τέλος, ρυθμίζονται εκ νέου οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλει η Ρ.Α.Α.Ε.Υ. στους παρόχους σε περιπτώσεις κατά την οποία παραβαίνουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το εθνικό και το ενωσιακό δίκαιο (άρθρο 34).

Στο Κεφάλαιο Ζ' (άρθρα 35 και 36) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την αντιμετώπιση της λειψυδρίας. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των μονάδων αφαλατώσεων απαιτείται η υποβολή τεχνικής έκθεσης για τη διαχείριση αλμολοίπου και την καταλληλότητα του υδάτινου αποδέκτη στην αδειοδοτούσα αρχή, καθώς και γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Υδάτων της οικείας αποκεντρωμένης διοίκησης εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή της τεχνικής έκθεσης, κατά τα ειδικώς οριζόμενα. Εξ άλλου, επιτρέπεται η εκτροπή πόσιμου νερού από παραποτάμους του Αχελώου (Κρικελλοπόταμο, Καρπενησιώτη) προς το υδροδοτικό σύστημα της Αττικής, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, υπό την επιφύλαξη του ενωσιακού δικαίου και των προϋποθέσεων διενέργειας περιβαλλοντικού προελέγχου και, εφόσον απαιτείται, στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης (άρθρο 35). Περαιτέρω, θεσπίζεται διαδικασία κατεπείγουσας εκτέλεσης έργων σε περιοχές καθεστώτος έκτακτης ανάγκης λειψυδρίας. Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας δύναται να αναλαμβάνει τον σχεδιασμό, την ανάθεση και την εκτέλεση κατεπειγόντων έργων, ακόμα και όταν δεν υπάγονται στις αρμοδιότητές του, κατόπιν Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου, και καθορίζεται η διαδικασία της εξειδίκευσης των προς εκτέλεση κατεπειγόντων έργων, τα οποία είναι αναγκαία αποκλειστικά για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, με αποφάσεις του αρμόδιου Υπουργού, καθώς και οι διαδικασίες ανάθεσης των

εν λόγω έργων, κατά παρέκκλιση διατάξεων του ν. 4412/2016, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα. Επίσης, προβλέπεται ότι η διαδικασία του παρόντος εφαρμόζεται και για τα έργα αντιμετώπισης της λειψυδρίας για τα οποία έχουν ορισθεί ως αναθέτοντες φορείς του ν. 4412/2016 η Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή η Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. (άρθρο 36).

Τέλος, το Κεφάλαιο Η' (άρθρα 37-40) περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και τελικές διατάξεις για την εφαρμογή του Μέρους Α', καθώς και τις καταργούμενες ρυθμίσεις από την έναρξη της ισχύος του.

Στο Μέρος Β', το οποίο διαρθρώνεται σε πέντε (5) Κεφάλαια (Α'-Ε') και είκοσι τρία (23) άρθρα (άρθρα 41-63), ρυθμίζονται ζητήματα χωροταξικής, πολεοδομικής, περιβαλλοντικής και ενεργειακής νομοθεσίας.

Στο Κεφάλαιο Α' (άρθρα 41-42) καθορίζεται ο σκοπός και το αντικείμενο του Μέρους Β'.

Στο Κεφάλαιο Β' (άρθρα 43-50) ρυθμίζεται εκ νέου το θεσμικό πλαίσιο για την πολεοδόμηση εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών, με την τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του Κώδικα Χωροταξίας και Πολεοδομίας (ν. 5306/2026, ΤΜΗΜΑ VII «Ειδικές Περιπτώσεις Πολεοδόμησης, Κεφάλαιο ΣΤ').

Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων περί έγκρισης Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α.) και στα λοιπά κατοικημένα νησιά, για την αναβίωση εγκαταλελειμμένων οικισμών, υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις (άρθρο 43, που τροποποιεί το άρθρο 83 του Κώδικα), και ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τις διαδικασίες πολεοδόμησης για την ανάδειξη και αναβίωση εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών. Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι τα Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α. θεωρούνται Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (Ε.Π.Σ.) κατά το άρθρο 22 του Κώδικα, ενώ δύναται αυτά να περιλαμβάνονται και ως διακριτές ζώνες στα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Τ.Π.Σ.) του άρθρου 21 του Κώδικα, όπως έχουν εγκριθεί. Περαιτέρω, προβλέπεται ότι με τα Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α. τα οποία εγκρίνονται σε κατοικημένα νησιά προς τον σκοπό της αναβίωσης των εγκαταλελειμμένων οικισμών, για την ανάπτυξη των κατάλληλων χρήσεων, και την πολεοδόμηση σε μία ή περισσότερες λειτουργικά συνδεδεμένες με τον προς αναβίωση οικισμό εκτάσεις, οι προς πολεοδόμηση εκτάσεις δεν υπερβαίνουν αθροιστικά τα διακόσια (200) στρέμματα (άρθρο 44, που τροποποιεί το άρθρο 100 του Κώδικα). Περαιτέρω, διατυπώνονται εκ νέου οι ορισμοί του «εγκαταλελειμμένου οικισμού» και του «μικρού και φθινόν[ος] οικισμού» (άρθρο 45, τροποποίηση παρ. 1 του άρθρου 101 του Κώδικα), και ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη των εγκαταλελειμμένων οικισμών. Μεταξύ άλλων, προβλέπε-

ται η ανάπτυξη των Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α. πέραν των Περιοχών Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Π.Π.Α.Ι.Π.), και με τον θεσμό των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (Ε.Π.Σ.), και αυξάνεται το μέγεθος της συνολικής έκτασης επέμβασης του προς αναβίωση οικισμού και των όμορων προς πολεοδόμηση εκτάσεων στα διακόσια (200) στρέμματα (άρθρο 46, που τροποποιεί το άρθρο 102 του Κώδικα). Εν συνεχεία, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και τις υποχρεώσεις των φορέων ανάπτυξης των Περιοχών Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Π.Π.Α.Ι.Π.) κατά την έγκριση των Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (άρθρο 47, που τροποποιεί το άρθρο 105 του Κώδικα), τον καθορισμό ειδικών μορφολογικών κανόνων και κατευθύνσεων στους οικισμούς και στις εκτάσεις ανάπτυξης και πολεοδόμησης (άρθρο 48, που τροποποιεί το άρθρο 106 του Κώδικα), θεσπίζεται ειδική μεταβατική διάταξη για τις Π.Π.Α.Ι.Π. όσον αφορά τις οριζόμενες περιπτώσεις οικοδομικών συνεταιρισμών (άρθρο 49, που προστίθεται στο άρθρο 109 του Κώδικα), και συμπληρώνονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις για την εφαρμογή του τροποποιούμενου Κεφαλαίου ΣΤ' του Τμήματος VII του ν. 5306/2024 (άρθρο 50, που τροποποιεί το άρθρο 110 του Κώδικα).

Στο Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 51-53) εισάγονται ρυθμίσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων. Μεταξύ άλλων, επαναφέρεται σε ισχύ παλαιότερη διάταξη, καταργηθείσα εκ παραδρομής, σχετικά με την προστασία, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου Natura 2000 με κωδικό GR1270003 (Χερσόνησος του Άθω) η οποία ρυθμίζεται από το άρθρο 105 του Συντάγματος και τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους (άρθρο 51), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την οργανωτική αναδιάρθρωση του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. (άρθρο 52), και προστίθενται νέες αρμοδιότητες στις Μονάδες Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. (άρθρο 53).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρο 54) τροποποιείται το άρθρο 4 παρ. II περ. 4 του ν. 2742/1999 σχετικά με τον καθορισμό των ορίων ζωνών προστασίας του Όρους Αιγάλεω, καθώς και των χρήσεων και όρων δόμησης σε αυτές, όσον αφορά τη Ζώνη Δ' αυτού, για την επέκταση της έκτασης που θα χρησιμοποιηθεί για τις ανάγκες του Δημαρχείου του Δήμου Πετρούπολης, όπως εμφανίζεται στο συνημμένο Παράρτημα. Συγκεκριμένα, η οριζόμενη έκταση χαρακτηρίζεται ως χώρος «Δημαρχείου», με την τροποποίηση της χρήσης της από χώρο «Βοτανικού Κήπου», και προβλέπεται η χωροθέτηση νέων κτηρίων με τους οριζόμενους όρους για τη λειτουργία του Δημαρχείου.

Τέλος, το Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 55-63) περιλαμβάνει ρυθμίσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών. Μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με την προώθηση της συλλογικής αυτοκατανάλωσης και των σταθμών αποθήκευσης για αυτοκατανάλωση (άρθρο 55), καθώς και ζητήματα υβριδικών σταθμών και σταθμών αυτοκατανάλωσης από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.), Συμπαραγωγή Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.) και σταθμών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 57), και παρατείνεται η προθεσμία σχετικά με την ενεργοποίηση των οριζόμενων φωτοβολταϊκών σταθμών, για τους οποίους έχει συναφθεί σύμβαση λειτουργικής ενίσχυσης εκτός ανταγωνιστικών διαδικασιών υποβολής προσφορών ή έχει υποβληθεί πλήρης αίτηση στον Διαχειριστή Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εγγυήσεων Προέλευσης (Δ.Α.Π.Ε.Ε.Π.) (άρθρο 56). Εν συνέχεια, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή της μεθοδολογίας λειτουργικής ενίσχυσης σταθμών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας σε ενισχυόμενους σταθμούς αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας μετά τη λήψη της άδειας λειτουργίας (άρθρο 58), την παράταση της προθεσμίας υποβολής των απαιτούμενων δικαιολογητικών για τη συνέχιση της εκμετάλλευσης λατομείων σχιστολιθικών πλακών που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 16 του ν. 3851/2010 έως την 31η Δεκεμβρίου 2027, και την παράταση ισχύος των ήδη χορηγηθεισών Α.Ε.Π.Ο. και των σχετικών περιβαλλοντικών μελετών, με την υποχρέωση των φορέων εκμετάλλευσης να υποβάλουν προς έγκριση νέες ή επικαιροποιημένες περιβαλλοντικές μελέτες εντός της ως άνω προθεσμίας (άρθρο 59), και ζητήματα που αφορούν τις προθεσμίες για την καταχώριση της σύμβασης διάσπασης στα υποθηκοφυλακεία και κτηματολογικά γραφεία σχετικά με την απόσχιση και εισφορά του Κλάδου Δικτύου Διανομής στη Δ.Ε.Δ.Δ.Η.Ε. Α.Ε. (άρθρο 60). Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα σε σταθμούς Α.Π.Ε. που έχουν ολοκληρώσει την κατασκευή τους, για τους οποίους έχει λήξει η Άδεια Εγκατάστασης ή η Οριστική Προσφορά Σύνδεσης ή η Σύμβαση Σύνδεσης, να αναβιώσουν και να διατηρηθούν σε ισχύ, υπό την προϋπόθεση ότι οι κάτοχοί τους θα υποβάλουν δήλωση ετοιμότητας ή αίτημα ενεργοποίησης στον αρμόδιο Διαχειριστή έως τη 15η Σεπτεμβρίου 2026 (άρθρο 61), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την αποζημίωση σταθμών Σ.Η.Θ.Υ.Α. οι οποίοι προμηθεύονται Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο εκτός του Συστήματος Μεταφοράς ή Δικτύου Διανομής, ιδίως όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού της Μέσης Τιμής Φυσικού Αερίου (άρθρο 62), και θεσπίζεται μεταβατική διάταξη (προσθήκη άρθρου 64Α στον ν. 5151/2024) όσον αφορά τη διαδικασία αδειοδότησης για την εγκατάσταση αντλιών θερμότητας (άρθρο 63).

Στο Μέρος Γ' (άρθρα 64-67) ρυθμίζονται ζητήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, παρατείνεται η ισχύς ρυθμίσεων περί σύστασης, αρμοδιοτήτων και στελέχωσης της Αυτοτελούς Διεύθυνσης Διαχείρισης Τομεακού Προγράμματος Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας έως την 31.10.2026 (άρθρο 64), και παρέχεται, με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κατά παρέκκλιση της κατά τόπον αρμοδιότητας των Κτηματικών Υπηρεσιών, η δυνατότητα ανάθεσης του χειρισμού υποθέσεων και έκδοσης των σχετικών πράξεων: α) σε προϊστάμενο άλλης Κτηματικής Υπηρεσίας ή άλλης οργανικής μονάδας της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας και Κοινωφελών Περιουσιών, β) σε υπάλληλο άλλης Κτηματικής υπηρεσίας ή άλλης οργανικής μονάδας της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας και Κοινωφελών Περιουσιών ή γ) σε ειδική τριμελή Επιτροπή που συγκροτείται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού, με τριετή θητεία, και λειτουργεί στην Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας. Επίσης, ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες της ως άνω Επιτροπής (άρθρο 65). Περαιτέρω, προβλέπεται η δημιουργία πλατφόρμας ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης υποθέσεων αρμοδιότητας κτηματικών υπηρεσιών στη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το περιεχόμενο και τη λειτουργία της (άρθρο 66). Τέλος, μετατίθεται από την 1η Σεπτεμβρίου 2026 στην 1η Ιανουαρίου 2027 η έναρξη ισχύος της διαδικασίας είσπραξης του ανταποδοτικού τέλους για την παροχή δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας του άρθρου 6Α του ν. 4173/2013 (άρθρο 67).

Στο Μέρος Δ' (άρθρο 68) ορίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου, και θεσπίζεται αναδρομική ισχύς για το άρθρο 31 από την 30ή Απριλίου 2024.

Μετά το άρθρο 68 ακολουθεί το Παράρτημα του άρθρου 54 του παρόντος, με το τοπογραφικό διάγραμμα της έκτασης που αφορά το Δημαρχείο Πετρούπολης.

Β. Τον Μάιο του έτους 2026, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε σε ισχύ τη νέα αναθεωρημένη νομοθεσία για την ενίσχυση της προστασίας των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Ειδικότερα, πρόκειται για την Οδηγία (ΕΕ) 2026/805 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαρτίου 2026 με την οποία τροποποιούνται: α) η Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, β) η Οδηγία 2006/118/ΕΚ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση, και η Οδηγία 2008/105/ΕΚ σχετικά με πρό-

τυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΛΛ 20.4.2026). Σημειωτέον ότι στο Προοίμιο της εν λόγω Οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 (ΕΕ L 327) «πλαίσιο κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων» αναφέρεται ότι «το ύδωρ δεν είναι εμπορικό προϊόν όπως όλα τα άλλα, αλλά αποτελεί κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται και να τηγχάνει της κατάλληλης μεταχείρισης», καθώς και ότι «η ύδρευση συνιστά υπηρεσία κοινής ωφέλειας» (αιτιολογικές σκέψεις 1 και 15).

Στο πλαίσιο της διασφάλισης του δικαιώματος πρόσβασης σε ασφαλές και καθαρό πόσιμο νερό και αποχέτευση στην Ένωση, η αναθεωρημένη Οδηγία (ΕΕ) 2026/805 εισάγει ρυθμίσεις που προωθούν την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, την υιοθέτηση τεχνολογιών αποδοτικής χρήσης των υδάτων και την εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών σε όλους τους τομείς, ιδίως βελτιώνοντας την ποιότητα τόσο των επιφανειακών όσο και των υπόγειων υδάτων που χρησιμοποιούνται για την άντληση πόσιμου νερού μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής των Οδηγιών (ΕΕ) 2020/2184 και (ΕΕ) 2024/3019 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και προτρέποντας τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον συντονισμό της πολιτικής που εφαρμόζουν για τα ύδατα και της πολιτικής για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στους υδάτινους πόρους και τη στήριξη της επίτευξης καλής οικολογικής, ποσοτικής και χημικής κατάστασης των εν λόγω υδατικών πόρων. Η νέα αναθεωρημένη Οδηγία ενσωματώνει την πρόσφατη ευρωπαϊκή στρατηγική για την ανθεκτικότητα των υδάτων της Ευρώπης, αποβλέπει στην ευθυγράμμιση των καταλόγων των ρύπων των υδάτων με τις τελευταίες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, ενώ παράλληλα ενισχύει την παρακολούθηση και τον έλεγχο νέων ουσιών στα επιφανειακά και τα υπόγεια ύδατα, με την πραγματοποίηση αυστηρότερων ελέγχων σε τοξικές ουσίες και πολυφθοριωμένα αλκυλιωμένα προϊόντα (PFAS). Επίσης, με αυτή επιδιώκεται να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος για τα κράτη μέλη, με τον εξορθολογισμό των απαιτήσεων υποβολής στοιχείων και με τη διευκόλυνση της ανταλλαγής δεδομένων παρακολούθησης μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω νέων ψηφιακών εργαλείων, σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (Ε.Ο.Π.). Τα εργαλεία αυτά επιτρέπουν την ταχύτερη κοινοποίηση και κοινή χρήση των δεδομένων παρακολούθησης σε μια κεντρική πλατφόρμα δεδομένων. Οι νέοι κανόνες ενισχύουν, επίσης, τη διασυνοριακή συνεργασία, διασφαλίζοντας την υποχρεωτική προειδοποίηση για τις λεκάνες απορροής ποταμών μετά από περιστατικά. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν τις απαιτήσεις της νέας Οδηγίας και να μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο τις τροποποιήσεις των ανωτέρω τριών σχετικών Οδη-

γίων έως την 22η Δεκεμβρίου 2027 (βλ. Δελτίο τύπου του Συμβουλίου της ΕΕ της 17ης Φεβρουαρίου 2026 - Διασφάλιση της ποιότητας των υδάτων: Αυστηρότεροι κανόνες από το Συμβούλιο για την προστασία των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων, σε <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2026/02/17/safeguarding-water-quality-council-signs-off-on-stricter-protection-rules-for-surface-water-and-groundwater>, βλ. επίσης, European Environmental Bureau (EEB - March 2026): Briefing Paper on the Water Framework Directive Review and Targeted Revision.

Το υπό ψήφιση νομοσχέδιο κινείται στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των ανωτέρω αλλαγών και της εφαρμογής της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής εισάγοντας νέα εθνική στρατηγική διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας, αποβλέποντας στην περισσότερο αποτελεσματική διαχείρισή τους για την ύδρευση, την άρδευση και την αποχέτευση, και, παράλληλα, προβαίνοντας σε αυστηροποίηση των ελέγχων για χημικούς ρύπους σύμφωνα με τα νέα ευρωπαϊκά πρότυπα (βλ., ενδεικτικά, για τα προβλήματα της διαχείρισης των υδατινών πόρων στη χώρα μας Ν. Σεκέρογλου/Αικ. Σακελλαροπούλου, Η βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων, Σεπτέμβριος 2009, www.nomosphysis.org.gr, Λ. Τάτση, Διαχείριση των υδάτων στα πλαίσια της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και του ν. 3199/2003 – προβλήματα και προοπτικές, Μάρτιος 2007, www.nomosphysis.org.gr, Δ.Ε.Κ., απόφαση της 31.1.2008, C-264/07, Επιτροπή/Ελλάδας, Συλλογή 2008, I-22, Κ. Γώγου, Ο σχεδιασμός της διαχείρισης των υδατικών πόρων ως προϋπόθεση της αδειοδότησης έργων, Νοέμβριος 2015, www.nomosphysis.org.gr, βλ. ακόμη ΣτΕ (Ολομ.) 3053/2009, και ΣτΕ (Ολομ.) 26/2014, σε ΕΔΔΔΔ 2014, σελ. 132 επ.).

II. Παρατηρήσεις επί των Άρθρων

1. Επί του άρθρου 4 παρ. 1, 2 και 3, του άρθρου 5 παρ. 2 και του άρθρου 7 παρ. 1

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1, «[το] σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού που αφορούν την παροχή υπηρεσιών ύδατος κατά την έννοια της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 5037/2023 (Α' 78), εντός των διοικητικών ορίων των ΟΤΑ α' βαθμού του άρθρου 3 του παρόντος περιέρχεται στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και στην Ε.Υ.Α.Θ. ΑΕ., αντιστοίχως, οι οποίες καθίστανται ειδικές διάδοχοι αυτών κατά νόμο, το αργότερο εντός δώδεκα (12) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόντος και του άρθρου 5. Στη μεταβίβαση συμπεριλαμβάνονται και τυχόν πάγια περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν κατά κυριότητα στους οικείους Ο.Τ.Α. α' βαθμού και χρησιμοποιούνται από τις

Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) για την παροχή των ως άνω υπηρεσιών».

Σχετικά με τα ανωτέρω θέματα, έχει ήδη κριθεί συναφώς (ΣτΕ 1394/2021), κατά την ερμηνεία του άρθρου 24 παρ. 1 Συντάγματος, ότι: «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (...) με τις ως άνω διατάξεις το φυσικό περιβάλλον, στοιχείο του οποίου αποτελούν οι υδατικοί πόροι, έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό, προκειμένου να εξασφαλισθεί η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επόμενων γενεών. Για το σκοπό αυτό ο συντακτικός νομοθέτης επέβαλε στα όργανα του Κράτους να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για τη διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα (βλ. ΣτΕ 1455/2018 7μ., 2936/2017 7μ.) (...) τα ζητήματα διαχείρισης των υδατικών πόρων ρυθμίστηκαν, σε κοινοτικό επίπεδο, με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων» (L 327) (...). Με την εν λόγω Οδηγία (άρθρο 1 παρ. 1) επιδιώκεται η θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων, το οποίο, εκτός άλλων, να αποτρέπει την περαιτέρω επιδείνωση, να προστατεύει και να βελτιώνει την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων, καθώς και των αμέσως εξαρτώμενων από αυτά χερσαίων οικοσυστημάτων και υγροτόπων σε ό,τι αφορά τις ανάγκες τους σε νερό και να προωθεί τη βιώσιμη χρήση του νερού βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των διαθέσιμων υδάτινων πόρων (...) η ανωτέρω οδηγία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με το ν. 3199/2003 (Α' 280) και με το π.δ. 51/2007 (Α' 54). Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 3199/2003, ο νόμος αυτός εφαρμόζεται για την προστασία και διαχείριση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων. (...) Η Διοίκηση έχει, τέλος, υποχρέωση να εξετάζει τις αιτήσεις για αδειοδότηση οποιουδήποτε έργου, το οποίο ενδέχεται να επηρεάσει κατά οποιονδήποτε τρόπο τα ύδατα, υπό το πρίσμα της εναρμόνισής του με τους περιβαλλοντικούς στόχους του σχεδίου διαχείρισης και το οικείο πρόγραμμα μέτρων (βλ. ΣτΕ 2936/2017 7μ (...)). Επίσης, με την απόφαση ΣτΕ 92/2022 έχει κριθεί ότι « (...) η εθνική πολιτική παροχής υπηρεσιών ύδρευσης, συμπεριλαμβανομένης και της τιμολόγησης αυτών, σχεδιάζεται από τα κράτη μέλη ως πολιτική πα-

ροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, με βασικό κριτήριο την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της εν λόγω οδηγίας για την προστασία των εσωτερικών, επιφανειακών, παράκτιων και υπογείων υδάτων. Ειδικότερα, οι πολιτικές τιμολόγησης των υπηρεσιών αυτών σχεδιάζονται από τα κράτη μέλη με γνώμονα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (γεωγραφικά, κλιματολογικά κ.λπ.) και τις ειδικές συνθήκες της κάθε περιοχής (ήτοι, κατ' υπ' αρχήν σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού), συνεκτιμωμένων και των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών αποτελεσμάτων της ανάκτησης κόστους (...).

Εξ άλλου, έχει κριθεί περαιτέρω (ΣΤΕ Ολομ 1906/2014), ότι «(...) η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας δεν συνιστά δραστηριότητα αναπόσπαστη από τον πυρήνα της κρατικής εξουσίας. Τούτο ισχύει και προκειμένου περί των υπηρεσιών υδρεύσεως και αποχετεύσεως, τις οποίες δύναται να παρέχει μια δημόσια επιχείρηση που λειτουργεί υπό νομικό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου ως ανώνυμη εταιρεία. Ο χαρακτήρας, όμως, της δημοσίας επιχείρησεως αναιρείται στην περίπτωση της αποξενώσεως του Ελληνικού Δημοσίου από τον έλεγχο της ανωνύμου εταιρείας δια του μετοχικού κεφαλαίου, ήτοι της αποξενώσεώς του από εκείνο το ποσοστό των μετοχών (μεγαλύτερο του 50% σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας και το καταστατικό) που εξασφαλίζει τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα και τη δυνατότητα εκλογής, από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, της πλειοψηφίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο είναι το ανώτατο διοικητικό όργανο της εταιρείας που διαμορφώνει τη στρατηγική και πολιτική της ανάπτυξης της και διαχειρίζεται τα περιουσιακά στοιχεία της. Στην περίπτωση αυτή η δημόσια επιχείρηση ιδιωτικοποιείται όχι μόνον τύποις, δια της υπαγωγής της στις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου που διέπουν τις ανώνυμες εταιρείες, αλλά και κατ' ουσίαν, μετατρέπόμενη σε ιδιωτική επιχείρηση, διότι παρέχεται σε ιδιώτες επενδυτές η νομική δυνατότητα συγκεντρώσεως του ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου που εξασφαλίζει τον ιδιοκτησιακό έλεγχο και την εκλογή της πλειοψηφίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας. Η δε κατ' ουσίαν μετατροπή της δημοσίας επιχείρησεως σε ιδιωτική, που λειτουργεί με γνώμονα το κέρδος, καθιστά αβέβαιη τη συνέχεια της εκ μέρους της παροχής προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, και δη υψηλής ποιότητας, η οποία δεν εξασφαλίζεται πλήρως με την κρατική εποπτεία. Σύμφωνα με τα εκτεθέντα στις προηγούμενες σκέψεις, οι υπηρεσίες της ΕΥΔΑΠ Α.Ε. παρέχονται μονοπωλιακώς, σε μεγάλο πληθυσμό διαβιούντα υπό δυσμενείς οικιστικές συνθήκες στον περιορισμένο χώρο της Αττικής, από δίκτυα που είναι μοναδικά στην περιοχή και ανήκουν στα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας. Συνίστανται δε οι υπηρεσίες αυτές στην ύδρευση και στην αποχέτευση που είναι αναγκαίες για την υγιεινή διαβίωση και, ιδίως, στην πα-

ροχή του πόσιμου ύδατος, φυσικού αγαθού απαραίτητου για την επιβίωση που καθίσταται σπανιότερο συν τω χρόνω. Αβεβαιότητα ως προς τη συνέχεια της παροχής προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφελείας με αυτόν τον βαθμό αναγκαιότητας δεν συγχωρείται από το άρθρο 5 του Συντάγματος, ειδικότερα δε από τη διάταξη της παραγράφου 5 που προσετέθη με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής και κατοχυρώνει το δικαίωμα στην προστασία της υγείας, καθώς και από το άρθρο 21 παρ. 3 που ορίζει ότι το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών. Συνεπώς, η αποξένωση του Ελληνικού Δημοσίου από την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΥΔΑΠ Α.Ε., του οποίου η διατήρηση είναι αναγκαία - υπό το δεδομένο νομικό καθεστώς - για να μη μετατραπεί η δημόσια επιχείρηση σε ιδιωτική, συνιστά παράβαση των άρθρων 5 παρ. 5 και 21 παρ. 3 του Συντάγματος και για τον λόγο αυτό, που βασίμως προβάλλεται, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθεί η προσβαλλομένη απόφαση της ΔΕ-ΑΑ κατά το μέρος της, με το οποίο μεταβιβάζονται στο ΤΑΙΠΕΔ και οι τελευταίες μετοχές της εταιρείας που έχει στην κυριότητά του το Ελληνικό Δημόσιο [36.245.240 μετοχές που αντιστοιχούν σε ποσοστό 34,033% του μετοχικού κεφαλαίου] αλυσιτελούς καθισταμένης της εξετάσεως των λοιπών προβαλλομένων λόγων. Κατά τη συγκλίνουσα γνώμη της Συμβούλου Ε. Νίκα, αβεβαιότητα για τη συνέχεια της παροχής των υπηρεσιών υδρεύσεως και αποχετεύσεως, κατά παράβαση των άρθρων 5 παρ. 5 και 21 παρ.3 του Συντάγματος, δεν συνεπάγεται η απώλεια της δυνατότητας του Ελληνικού Δημοσίου να εκλέγει τα όργανα διοικήσεως ΕΥΔΑΠ Α.Ε., αλλά η πλήρης αποξένωσή του από τα ιδιοκτησιακής φύσεως δικαιώματα επί των δικτύων υδρεύσεως και αποχετεύσεως και των συναφών έργων και εγκαταστάσεων. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Δ. Σκαλτσούνης, Φ. Ντζίμας, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλος, Β. Αραβαντινός και Κ. Κουσουλής, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη: Από τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1, 2, 5 και 21 παρ. 3 του Συντάγματος συνάγεται ότι το κράτος και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), υπό την επιφύλαξη των οριζομένων στο άρθρο 24 παρ. 2, 3, 4 και 5 του Συντάγματος για την πολεοδομική και οικιστική οργάνωση, οφείλουν να μεριμνούν, για τον συνεχή εφοδιασμό όσων κατοικούν ή διαμένουν στην Χώρα με επαρκή για τις προσωπικές και οικογενειακές τους ανάγκες ποσότητα πόσιμου ύδατος, το οποίο πληροί τους απαραίτητους όρους υγιεινής και διατίθεται σε προσιτή τιμή. Η υπό τους ανωτέρω όρους εκπλήρωση της αποστολής αυτής του κράτους και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, εφ' όσον το Σύνταγμα δεν διακρίνει σχετικά, μπορεί να επιδιωχθεί είτε με υπηρεσίες που ανήκουν οργανικά στο κράτος και στους ΟΤΑ ή με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, στα οποία μετέχουν το κράτος ή οι ΟΤΑ, ανε-

ξάρτητα από το ποσοστό συμμετοχής τους, είτε με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, στα οποία δεν μετέχουν το κράτος ή οι ΟΤΑ. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή οι συνταγματικές επιταγές για συνεχή, επαρκή, υπό όρους υγιεινής και σε προσιτή τιμή παροχή πόσιμου ύδατος η τήρηση δε των επιταγών αυτών εξασφαλίζεται με την άσκηση κρατικής εποπτείας. Επομένως, η εν προκειμένω μεταβίβαση του κατεχομένου από το Δημόσιο ποσοστού μετοχών της ΕΥΔΑΠ, με την οποία επέρχεται ως συνέπεια η πλήρης ιδιωτικοποίηση της εν λόγω δημοσίας επιχείρησης, δεν προσκρούει στο Σύνταγμα, λαμβανομένου προσθέτως υπ' όψη ότι α) οι σκοποί και η διάρκεια της εταιρείας ορίζονται κατά τρόπο δεσμευτικό από τις οικείες νομοθετικές διατάξεις (1 παρ. 7 ν. 1068/1980, 1 παρ. 2 και 4 ν. 2744/1999), και β) σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 8 ν. 2744/1999 απαγορεύεται η εκποίηση των δικτύων υδρεύσεως και αποχετεύσεως που ανήκουν στην ΕΥΔΑΠ, των συναφών έργων και εγκαταστάσεων, καθώς και η σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε αυτά (...).

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 64 του ν. 5045/2023, το σύνολο των μετοχών κυριότητας της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (Ε.Ε.ΣΥ.Π. Α.Ε.) στην Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας (Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε.) και στην Εταιρεία Υδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.) μεταβιβάζεται στο Ελληνικό Δημόσιο. Η εποπτεία επί της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. και της Ε.Υ.Α.Θ. Παγίων ασκείται από τα Υπουργεία Εσωτερικών (Τομέας Μακεδονίας – Θράκης) και Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η εποπτεία επί της Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. και της Εταιρείας Παγίων Ε.Υ.Δ.Α.Π. που μεταφέρθηκε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με το άρθρο 27 του ν. 5037/2023, εξακολουθεί να ασκείται από αυτό.

Στο πλαίσιο της ερμηνείας των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 101, των παρ. 1, 2 4 και 5 του άρθρου 102 και 26 του Συντάγματος έχει κριθεί από το ΣτΕ (βλ. απόφαση 1435/2025 ότι «(...) το Σύνταγμα κατοχυρώνει την τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού ως οργανωτικό σχήμα της δημόσιας διοικήσεως, με αρμοδιότητα τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, υπέρ των οποίων συντρέπει σχετικό τεκμήριο αρμοδιότητας ή την άσκηση κρατικών αρμοδιοτήτων που κατ' εξαίρεση τους έχουν ανατεθεί. Με το άρθρο αυτό δεν καθιερώνεται αυτονομία υπέρ των ΟΤΑ, δηλαδή εξουσία αυτοτελούς θεσπίσεως κανόνων δικαίου, αλλά, στο πλαίσιο της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αυτοδιοικήσεως, οι ΟΤΑ έχουν εξουσία να λαμβάνουν αποφάσεις για τα θέματα της αρμοδιότητάς τους με δικά τους όργανα, εντός, όμως, του πλαισίου που θέτουν οι γενικοί κανόνες οι οποίοι διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους (Σ.τ.Ε. 698/2020 Ολομ., 15/2015 Ολομ., 1716/2014 επταμ., 35/2013 Ολομ., 4077/2009 επταμ., 389/2009, 3229/1987 Ολομ. κ.ά.). Εξ άλ-

λου, ο συνταγματικός νομοθέτης αναγνωρίζει τη διοικητική αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αποκλείοντας τον έλεγχο σκοπιμότητας των πράξεων των οργάνων τους και εγγυάται την οικονομική τους αυτοτέλεια (Σ.τ.Ε. 699/2020 Ολομ.). Η διοικητική, όμως, αυτοτέλεια δεν εξικνείται μέχρι του σημείου να αποφασίζουν οι ίδιοι οι ΟΤΑ για τον τρόπο οργανώσεώς τους ως δημοσίων υπηρεσιών. Τούτο δε διότι, όπως γίνεται δεκτό (Σ.τ.Ε. 699/2020, Σ.τ.Ε. 16/2015 Ολομ., 35/2013 Ολομ., 1809/1983 Ολομ. κ.ά.), η εξουσία καθορισμού του τρόπου οργανώσεως και λειτουργίας τους, όπως και κάθε δημόσιας υπηρεσίας, κρατικής ή αυτοδιοικούμενης, κατά τόπον ή καθ' ύλην (πρβ. Σ.τ.Ε. 653/2024), ανήκει στην αρμοδιότητα της νομοθετικής λειτουργίας και ασκείται με τα όργανα και τη διαδικασία που προβλέπει το Σύνταγμα, εναπόκειται δε στον νομοθέτη, τυπικό ή κανονιστικό, που διαθέτει ευρύτατη σχετική εξουσία, να επιλέξει τον ανάλογα με τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες λυσιτελέστερο, κατά την υποκείμενη σε οριακό ακυρωτικό έλεγχο κρίση του, τρόπο οργανώσεως και λειτουργίας των ΟΤΑ, έτσι ώστε αυτοί να ασκούν τις ανατιθέμενες σε αυτούς από το Σύνταγμα αρμοδιότητες με αποτελεσματικό και πρόσφορο τρόπο (πρβ. Σ.τ.Ε. 119/2001), τηρώντας τις αρχές της νομιμότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας (...)» (βλ. Σ.τ.Ε. Ολομ. 35-39/2013, 3229/1987, 1809/1983, καθώς και Σ.τ.Ε. 389/2009).

Το αντικείμενο του δικαιώματος που χορηγείται στην Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. έχει χαρακτήρα δημόσιας υπηρεσίας με την ουσιαστική έννοια του όρου, δοθέντος ότι έχει σκοπό την ικανοποίηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου της περιοχής δραστηριότητας της Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε., και συνδέεται άρρηκτα με το δημόσιο συμφέρον (βλ. ΣτΕ 190/2022 Ολομ.) «(...) [Η] παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας δεν συνιστά δραστηριότητα αναπόσπαστη από τον πυρήνα της κρατικής εξουσίας (...) ανεξαρτήτως εάν η συμμετοχή του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΥΔΑΠ δύναται να είναι και έμμεση, δια της παρεμβολής άλλου νομικού προσώπου, πάντως το Δημόσιο, με την κατοχή του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΥΔΑΠ ΑΕ και τη διαχείριση της δημόσιας αυτής επιχείρησης, δεν επιτρέπεται να επιδιώκει, προεχόντως ή παραλλήλως, οικονομικούς ή άλλους σκοπούς, έστω και υπαγορευόμενους από το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον, όταν οι σκοποί αυτοί ανταγωνίζονται ή θέτουν σε κίνδυνο την αξιούμενη αδιάλειπτη και υψηλής ποιότητας παροχή των, ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο, ως άνω υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης (...)».

Στην υπό ψήφιση διάταξη του άρθρου 4 προβλέπεται ότι στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού των Ο.Τ.Α. μεταβιβάζονται αυτοδικαίως σε άλλο νομικό πρόσωπο (π.χ. στην Ε.Υ.Δ.Α.Π. Α.Ε. ή την Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.). Τίθε-

ται, ως εκ τούτου, το ερώτημα εάν η μεταβίβαση αυτή αποστερεί τους Ο.Τ.Α. από περιουσιακά στοιχεία ή αρμοδιότητες που είναι αναγκαία για την άσκηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αποστολής τους, δηλαδή εάν η επέμβαση είναι αναλογική, εξυπηρετεί σκοπό δημοσίου συμφέροντος και δεν οδηγεί σε ουσιώδη αποδυνάμωση της οικονομικής ή διοικητικής αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. Η προβλεπόμενη ειδική εκ του νόμου διαδοχή, κατά το μέτρος που επιφέρει υποχρεωτική μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης χωρίς τη συναίνεσή τους, και χωρίς επαρκείς εγγυήσεις διατήρησης της οικονομικής τους αυτοτέλειας, μπορεί να θέσει ζήτημα συμβατότητας με το άρθρο 102 του Συντάγματος, το οποίο κατοχυρώνει τη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α., δεδομένου ότι η επίμαχη μεταβίβαση ενδέχεται να κριθεί ότι στερεί από τους Ο.Τ.Α. την περιουσιακή βάση με την οποία ασκούν την αρμοδιότητα ύδρευσης σε τοπικό επίπεδο.

Επισημαίνεται, εκ νέου, ότι η παροχή υπηρεσίας ύδρευσης και αποχέτευσης μπορούν να οργανωθούν σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας, υπερτοπικό, για λόγους ορθής διαχείρισης και προστασίας των υδατικών πόρων και την αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισής τους, σύμφωνα με τις επιταγές (και) της νέας αναθεωρημένης Οδηγίας (ΕΕ) 2026/805, της ενότητας του δικτύου και της προστασίας της δημόσιας υγείας, σκοπός ο οποίος περιλαμβάνεται ρητά στο άρθρο 1 του υπό ψήφιση νομοσχεδίου, σύμφωνα με το οποίο οι διατάξεις του αποβλέπουν στη «διασφάλιση της αποτελεσματικής ολιστικής διαχείρισης του νερού ως δημοσίου αγαθού ζωτικής σημασίας, με γνώμονα την πλήρη και ισόρροπη ικανοποίηση των διαφορετικών αναγκών».

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται από το άρθρο 25 του Συντάγματος, θα πρέπει να προκύπτει ότι η καθολική μεταφορά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των Ο.Τ.Α. συνιστά το ηπιότερο μέσο για την αναδιοργάνωση των υπηρεσιών ύδατος (βλ. ΣτΕ 1223-1224/2020). Στο άρθρο 4 προβλέπεται διαδικασία αποτίμησης των εν λόγω στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των Ο.Τ.Α. που αφορούν την παροχή υπηρεσιών ύδατος κατά την έννοια του παρόντος νομοσχεδίου, την ανάθεση διενέργειας εκτιμητικής έκθεσης των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όπως και ελέγχου περιβαλλοντικής συμμόρφωσης, αλλά και οικονομικού λειτουργικού, τεχνικού, νομικού και φορολογικού ελέγχου δέουσας επιμέλειας (παρ. 3 του άρθρου 4) προς έγκριση από την Π.Α.Α.Ε.Υ. (παρ. 5 του άρθρου 4). Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα, με πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου των οικείων Ο.Τ.Α. α' βαθμού (άρθρο 5 παρ. 1α), διατήρησης και μη μεταβίβασης της κυριότητας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται με την παρο-

χή υπηρεσιών ύδατος, καθώς και η δυνατότητα διαπραγμάτευσης ελευθέρως μεταξύ των Ο.Τ.Α. και της Ε.Υ.Δ.Α.Π Α.Ε. ή/και της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. αντιστοίχως του ανταλλάγματος μεταβίβασης των παγίων (άρθρο 5 παρ. 2).

Από τα ανωτέρω προκύπτει πρόθεση του νομοθέτη να επιλεγεί το ηπιότερο μέτρο με την πρόβλεψη καταβολής αποζημίωσης και με τη δυνατότητα επιλογής της μεταβίβασης ή μη της κυριότητας των περιουσιακών στοιχείων των Ο.Τ.Α. στις Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. προς τον σκοπό της επιχειρούμενης κεντρικής οργάνωσης και ενοποίησης των σχετικών νομοθετικών κανόνων για την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης στο πλαίσιο της προστασίας της δημόσιας υγείας και της εναρμόνισης με τις πρόσφατες ενωσιακές ρυθμίσεις.

Η ίδια παρατήρηση ισχύει και ως προς το άρθρο 7, κατ' εφαρμογή του οποίου, «(...) κάθε πάροχος υπηρεσιών ύδατος που βρίσκεται σε περιοχή γεωγραφικά όμορη με τις περιοχές αρμοδιότητας της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. ή που υδρεύεται από υδροδοτικό σύστημα ενιαίο με εκείνο της Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. δύναται, κατόπιν σύμβασης με την Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή την Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., να μεταβιβάσει την κυριότητα των παγίων περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών ύδατος στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. και τη συνακόλουθη αρμοδιότητα παροχής των υπηρεσιών ύδρευσης ή αποχέτευσης ή άρδευσης προς τους καταναλωτές του εν λόγω Ο.Τ.Α., σύμφωνα με την οικεία σύμβαση. Στη σύμβαση δύναται να περιλαμβάνονται και οι υπηρεσίες άρδευσης. Το τεχνικό και εξειδικευμένο προσωπικό που απασχολείται στις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης των ανωτέρω Ο.Τ.Α. ή των οικείων Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) δύναται να μεταφέρεται στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή της Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., αντίστοιχα, με την ίδια σχέση εργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 14. Ο αρμόδιος Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης διαπιστώνει με πράξη του, που καταχωρίζεται στη μερίδα της αντίστοιχης εταιρείας στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο, τη συντέλεση της ειδικής εκ του νόμου διαδοχής σύμφωνα με τους όρους της σχετικής σύμβασης και στην περιέλευση της κυριότητας των πάσης φύσεως παγίων και δικτύων στην Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή στην Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.». Η οικειοθελής μεταφορά της υπηρεσίας ύδρευσης και του συνόλου των παγίων περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται με αυτή από ένα δήμο προς την Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. ή την Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε., μπορεί να θεωρηθεί ότι εντάσσεται στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης κεντρικής διοίκησης και διαχείρισης των υπηρεσιών ύδρευσης, κατά τα προαναφερόμενα.

2. Επί του άρθρου 6

Με το άρθρο 6 προβλέπεται η μεταφορά της αρμοδιότητας διαχείρισης του δικτύου ομβρίων υδάτων στην Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας και στην Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης, κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 4972/2022 και της παρ. 1β' του άρθρου 8 του ν. 3481/2006, με την εξαίρεση του καθαρισμού των φρεατίων ομβρίων υδάτων, ο οποίος εξακολουθεί να παραμένει ή περιέρχεται στην αρμοδιότητα των αντιστοίχων Ο.Τ.Α. α' βαθμού. Υπό το φως των αναφερθέντων ανωτέρω σχετικά με την επιδιωκόμενη κεντρική οργάνωση και ενοποίηση των νομοθετικών κανόνων για την διαχείριση των υδατικών πόρων, και μάλιστα τόσο των υπέργειων όσο και των υπογείων, στο πλαίσιο της εναρμόνισης με τις πρόσφατες ενωσιακές ρυθμίσεις, γεννά προβληματισμό η προτεινόμενη διάσπαση αρμοδιότητας, η οποία εντάσσει τον καθαρισμό των φρεατίων ομβρίων υδάτων και μόνο στον κύκλο των τοπικών υποθέσεων που ανήκουν στους Ο.Τ.Α., ενώ η διαχείρισή τους τίθεται υπό δημόσιο έλεγχο, μέσω των εν λόγω νομικών προσώπων (Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.), χωρίς την παράθεση αιτιολόγησης σχετικά με την εισαγόμενη εξαίρεση από τον κανόνα της ενιαίας διαχείρισης σε κεντρικό επίπεδο των εν λόγω υπηρεσιών (πρβλ. συναφώς ΣτΕ 190/2022 Ολομ., «(...) η διαχείριση της ΕΥΔΑΠ ΑΕ από την ΕΕΣΥΠ, ως μετόχου που κατέχει, πλέον, το 50,003% του κεφαλαίου της δημόσιας επιχείρησης, έχει ως σκοπό την προσήκουσα, με βάση τις συνταγματικές επιταγές και την ισχύουσα για την ΕΥΔΑΠ ειδική νομοθεσία, παροχή των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης και ο σκοπός αυτός εξακολουθεί να καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας της. Ο νομοθέτης επιδιώκει, δηλαδή, την χρηστή, συνετή και ορθολογική διαχείριση της ΕΥΔΑΠ, προς αποφυγή φαινομένων κακοδιαχείρισης των πόρων και των περιουσιακών της στοιχείων, καθώς και τυχόν αδικαιολόγητων χαριστικών ρυθμίσεων, και το προκύπτει, ενδεχομένως, από την χρηστή διαχείριση προϊόν αξιοποιείται, όχι για την εκπλήρωση των γενικών σκοπών της ΕΕΣΥΠ, αλλά για την συντήρηση, βελτίωση και ανάπτυξη του δικτύου και των παρεχομένων από την ΕΥΔΑΠ υπηρεσιών (...)).

3. Επί του άρθρου 32

Α. Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο του άρθρου, «[σ]την παρ. 4 του άρθρου 12Α του ν. 4001/2011 (Α' 179), περί εποπτείας επί της παροχής υπηρεσιών ύδατος και διαχείρισης αστικών αποβλήτων, προστίθενται περ. γα) και γβ) ως εξής:».

Για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας, το εν λόγω εδάφιο πρέπει να αντικατασταθεί ως εξής: «[σ]την παρ. 4 του άρθρου 12Α του ν. 4001/2011 (Α'

179), περί εποπτείας επί της παροχής υπηρεσιών ύδατος και διαχείρισης αστικών αποβλήτων, προστίθεται περ. γα) και η υφιστάμενη παρ. γ) αναριθμείται σε γβ) τροποποιούμενη όσον αφορά την προσθήκη του επιθέτου «εγκεκριμένα» πριν τη λέξη «τιμολογία τους».

Β. Με την εισαγόμενη ρύθμιση της περ. γα) προστίθεται νέα αρμοδιότητα στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ., όσον αφορά την έγκριση ή την απόρριψη των τιμολογίων των παρόχων υπηρεσιών ύδατος εντός προθεσμίας πενήντα (50) ημερών από την υποβολή τους σε αυτήν.

Όπως έχει επισημανθεί σε παλαιότερες Εκθέσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας, η Οδηγία 2000/60/ΕΚ, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, έθεσε το νομοθετικό πλαίσιο για την ορθή διαχείριση και προστασία των υδατικών πόρων και την αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισής τους. Στο Προοίμιό της αναφέρεται ότι «[τ]ο ύδωρ δεν είναι εμπορικό προϊόν όπως όλα τα άλλα, αλλά αποτελεί κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει της κατάλληλης μεταχείρισης», καθώς και ότι «η ύδρευση συνιστά υπηρεσία κοινής ωφέλειας» (αιτιολογικές σκέψεις 1 και 15). Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 19 του Προοιμίου, η Οδηγία «στοχεύει στη διατήρηση και τη βελτίωση του υδάτινου περιβάλλοντος στην Κοινότητα. Ο στόχος αυτός αφορά κυρίως την ποιότητα των υδάτων. Ο έλεγχος της ποσότητας αποτελεί επικουρικό στοιχείο στη διασφάλιση της καλής ποιότητας του ύδατος και κατά συνέπεια θα πρέπει επίσης να θεσπισθούν ποσοτικά μέτρα τα οποία θα εξυπηρετούν το στόχο της διασφάλισης μιας καλής ποιότητας». Εξ άλλου, κατά την αιτιολογική σκέψη 20, «[η] χρήση οικονομικών μέσων από μέρους των κρατών μελών μπορεί να είναι πρόσφορη ως μέρος ενός προγράμματος μέτρων. Η αρχή της ανάκτησης του κόστους των υπηρεσιών ύδατος, συμπεριλαμβανομένων του κόστους για το περιβάλλον και του κόστους των πόρων τα οποία συνδέονται με κάθε βλάβη ή αρνητική επίπτωση στο υδάτινο περιβάλλον, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σύμφωνα, ιδίως, με την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει"».

Ως προς την υποχρέωση ανάκτησης του κόστους για τις υπηρεσίες ύδατος, στο άρθρο 9 της Οδηγίας προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη την αρχή της ανάκτησης του κόστους των υπηρεσιών ύδατος, συμπεριλαμβανομένου του κόστους για το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, ειδικότερα σύμφωνα με την αρχή ο «ρυπαίνων πληρώνει». Η εφαρμογή της αρχής της ανάκτησης του κόστους υπηρεσιών ύδατος, που προβλέπεται στην Οδηγία, εξειδικεύθηκε με απόφαση της, ήδη, καταργηθείσας Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (βλ. απόφαση υπ' αρ. οικ. 135275 (ΦΕΚ Β' 1751/22.5.2017) «Έγκριση γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγη-

σης υπηρεσιών ύδατος. Μέθοδος και διαδικασίες για την ανάκτηση κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του». Η εν λόγω απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων, όμως, δεν προχώρησε στην εφαρμογή ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδατος για τις διάφορες χρήσεις του. Το κενό αυτό επιδιώχθηκε να καλυφθεί με τη διάταξη του άρθρου 3 του ν. 5037/2023, με την οποία δίνονται οι ορισμοί των παρόχων υπηρεσιών ύδατος, της κοστολόγησης ύδατος, του περιβαλλοντικού κόστους, του κόστους πόρου, του περιβαλλοντικού τέλους και του όρου «τιμολόγηση», σε συνδυασμό με τη διάταξη άρθρου 11 παρ. 4 του εν λόγω νόμου, καθώς και με τις προτεινόμενες διατάξεις που προστίθενται διά του παρόντος στην παρ. 4 του άρθρου 12Α του ν. 4001/2011. Όπως περιγράφεται στο υφιστάμενο πλαίσιο, κατά τον προσδιορισμό του κόστους των υπηρεσιών ύδατος λαμβάνονται υπόψη τρεις συνιστώσες: το χρηματοοικονομικό κόστος του παρόχου, ήτοι επενδυτικό, λειτουργικό, δαπάνες συντήρησης, κόστος δανεισμού κ.λπ., το περιβαλλοντικό κόστος, το οποίο συνίσταται στο κόστος της απόκλισης της κατάστασης των υδάτων από την (προστατευόμενη) καλή κατάστασή τους, και το κόστος φυσικού πόρου (που συνθέτουν το περιβαλλοντικό κόστος), δηλαδή το κόστος άλλων εναλλακτικών χρήσεων του ύδατος, οι οποίες είναι αναγκαίες σε περίπτωση κατά την οποία το υδατικό σύστημα χρησιμοποιείται πέραν του ρυθμού της φυσικής του αναπλήρωσης (βλ. άρθρο 3 της ως άνω απόφασης).

Όσον αφορά την κοστολόγηση και την τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος, έχει κριθεί ότι απαιτείται «(...) προηγούμενη οικονομική ανάλυση, η οποία αποτελεί τη νόμιμη προϋπόθεση και το αιτιολογικό έρεισμα της τιμολογιακής πολιτικής, στηρίζεται στην ανάλυση των χαρακτηριστικών συγκεκριμένης περιοχής και διέπεται από την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει", κατανέμει, δηλαδή, τα οικονομικά βάρη στους χρήστες των υπηρεσιών ύδατος με γνώμονα τις προκαλούμενες από τις δραστηριότητές τους επιπτώσεις στην κατάσταση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων (...) κατά τρόπον ώστε, μέσω της τιμολόγησης των εν λόγω υπηρεσιών, να προστατεύονται κατά τρόπον αποτελεσματικό οι υδατικοί πόροι και να ελέγχεται η υπερβολική κατανάλωση του ύδατος (...)» (βλ. ΣτΕ 92/2022 επί αιτήσεως ακυρώσεως κατά της ως άνω απόφασης της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων, παραπεμπτική στην 7μελή σύνθεση του Δ' Τμήματος, κατά την οποία «(...) [η] εθνική πολιτική παροχής υπηρεσιών ύδρευσης, συμπεριλαμβανομένης και της τιμολόγησης αυτών, σχεδιάζεται από τα κράτη μέλη ως πολιτική παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, με βασικό κριτήριο την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Λαμβάνονται υπόψιν, κατά την ανάκτηση του κόστους, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής λεκάνης απορροής, οι

κρατούσες γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες και τα δεδομένα που προκύπτουν από την οικονομική ανάλυση της χρήσης του ύδατος (...).

Δεδομένου ότι στην προτεινόμενη διάταξη δεν γίνεται σχετική αναφορά, ερωτάται αν η έγκριση ή η απόρριψη από την Ρ.Α.Α.Ε.Υ. των τιμολογίων των παρόχων υπηρεσιών ύδατος θα λαμβάνει υπόψη τα ως άνω αναφερθέντα κριτήρια και παραμέτρους και, σε κάθε περίπτωση, θα ήταν σκόπιμο να αναφέρονται στο κείμενο της διάταξης τα κριτήρια βάσει των οποίων θα λαμβάνονται οι σχετικές αποφάσεις από την Ρ.Α.Α.Ε.Υ. (Βλ., σχετικά τις Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του ν. 5037/2023, παρατ. 1).

4. Επί του άρθρου 34

Στις περ. γ) και δ) της παρ. 1 του τροποποιούμενου διά του παρόντος άρθρου 36 του ν. 4001/2011 ορίζεται ότι, με απόφαση της Ρ.Α.Α.Ε.Υ., επιβάλλονται στους κυρίους και τους διαχειριστές των Συστημάτων και των Δικτύων Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και στις επιχειρήσεις που ασκούν Ενεργειακές Δραστηριότητες, τα οριζόμενα πρόστιμα, εφόσον παραβιάζουν, μεταξύ άλλων, τις υποχρεώσεις που αυτοί υπέχουν από «(...) γ) τους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν στη λειτουργία της αγοράς ενέργειας και τις κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές πράξεις αυτών, τους κώδικες δικτύου και τις δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές που θεσπίζονται δυνάμει αυτών, και εμπίπτουν στην εποπτεία της Αρχής, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων για τα διασυνοριακά ζητήματα, δ) τις εθνικές διατάξεις εναρμόνισης με τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εμπίπτουν στην εποπτεία της Αρχής, (...)».

Εν προκειμένω, για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμο να αναφέρεται σαφώς στο κείμενό της η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η παράβαση της οποίας οδηγεί στην επιβολή των οριζόμενων προστίμων, όπως στην παρ. 1 της τροποποιούμενης διά του παρόντος διάταξης του άρθρου 36 του ν. 4001/2011.

5. Επί του άρθρου 35

Α. Στην παρ. 2 του παρόντος ορίζεται ότι: «[ε]πιτρέπεται η εκτροπή πόσιμου νερού από τις πλημμυρικές ροές των παραποτάμων του Αχελώου Κρικελλοπόταμο και Καρπεννησιώτη προς το υδροδοτικό σύστημα της Αττικής κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, υπό την επιφύλαξη του ενωσιακού δικαίου και υπό την 40 προϋπόθεση διενέργειας περιβαλλοντικού προελέγχου(...) και, εφόσον απαιτείται, στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης.(....)».

Δεδομένου ότι στην προτεινόμενη διάταξη γίνεται λόγος για την εκτροπή πόσιμου νερού από τις πλημμυρικές ροές των ως άνω παραποτάμων, και δεδομένου ότι το πόσιμο νερό αποτελεί προϊόν κατάλληλης επεξεργασίας, το σημείο θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί, άλλως να απαλειφθεί από το κείμενο της διάταξης ο όρος «πόσιμο».

Β. Με την παρ. 1 της προτεινόμενης διάταξης προβλέπεται, όσον αφορά την περιβαλλοντική αδειοδότηση των μονάδων αφαλατώσεων, η υποβολή στην αδειοδοτούσα αρχή τεχνικής έκθεσης τεκμηρίωσης για τη διαχείριση του αλμολοίπου και της καταλληλότητας του υδάτινου αποδέκτη, ιδίως ως προς τη διασφάλιση των Προτύπων Ποιότητας Περιβάλλοντος (Π.Π.Π.) στον υδάτινο αποδέκτη μετά την ανάμιξη και αραιώση του διατιθέμενου ρεύματος, και τη συμβατότητα με το οικείο εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (Σ.Δ.Λ.Α.Π.). Η Διεύθυνση Υδάτων της οικείας αποκεντρωμένης διοίκησης γνωμοδοτεί εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή της τεχνικής έκθεσης τεκμηρίωσης, και μπορεί να θέτει περιορισμούς ή όρους για την προστασία του αποδέκτη.

Με την παρ. 2 προβλέπεται η εκτροπή πόσιμου νερού από τις πλημμυρικές ροές των παραποτάμων του Αχελώου Κρικελλοπόταμο και Καρπεννησιώτη προς το υδροδοτικό σύστημα της Αττικής «κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, υπό την επιφύλαξη του ενωσιακού δικαίου και υπό την προϋπόθεση διενέργειας περιβαλλοντικού προελέγχου, κατά το άρθρο 5 της υπ' αρ. 107017/28.8.2006 [κ.υ.α.] «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» (Β' 1225) και, εφόσον απαιτείται, στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης. Για την επικαιροποίηση των οικείων εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών σε περίπτωση εφαρμογής του πρώτου εδάφιου, είναι δυνατόν αυτά να τροποποιούνται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας».

Κατά την Οδηγία 2000/60/ΕΚ «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», οι υδατικοί πόροι πρέπει να αξιοποιούνται συνετά και ορθολογικά, βάσει των αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα, στην πηγή, και «ο ρυπαίνων πληρώνει» (αιτ. σκέψη 11). Είναι αναγκαία η περαιτέρω ενσωμάτωση της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων σε άλλους τομείς της ενωσιακής πολιτικής, όπως στην ενεργειακή πολιτική, την πολιτική μεταφορών, τη γεωργική πολιτική, την αλιευτική πολιτική, την περιφερειακή πολιτική και την τουρι-

στική πολιτική (αιτ. σκέψη 16). Κατά το άρθρο 3 της Οδηγίας, βασική υποχρέωση των κρατών είναι να προσδιορίζουν τις επί μέρους λεκάνες απορροής ποταμών στο εθνικό τους έδαφος και, για τους σκοπούς της Οδηγίας, να τις υπάγουν σε επιμέρους περιοχές λεκάνης απορροής ποταμού, συναφώς δε, κατά το άρθρο 13, να εξασφαλίζουν ότι καταρτίζονται σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών (Σ.Δ.Λ.Α.Π.) για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού που ευρίσκεται εξ ολοκλήρου στο έδαφός τους.

Σύμφωνα με τον ν. 3199/2003, με τον οποίο μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η Οδηγία, κατά την κατάρτιση των Σ.Δ.Λ.Α.Π. λαμβάνονται υπόψη οι κατευθύνσεις των σχετικών Χωροταξικών Πλαισίων των άρθρων 5 και 6 του ν. 4447/2016, το περιεχόμενο των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και οι ανάγκες που προκύπτουν για την προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών του Παραρτήματος V του π.δ. 51/2007. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τα παράκτια οικοσυστήματα, τα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων και τα θαλάσσια οικοσυστήματα που συμπεριλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο Περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000». Σημαντικό στοιχείο είναι η δημόσια διαβούλευση επί των Σ.Δ.Λ.Α.Π., η οποία διαρκεί για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών. Τα Σ.Δ.Λ.Α.Π. εγκρίνονται με Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από γνώμη του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και ισχύουν για έξι (6) χρόνια ή μέχρι την αναθεώρησή τους (άρθρο 7 παρ. 3-5).

Τα σχέδια διαχείρισης «αποτελούν το βασικό εργαλείο για την επίτευξη της ολοκληρωμένης προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης των υδατικών συστημάτων. Περιέχουν ανάλυση των χαρακτηριστικών της εκάστοτε περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού και συγκεκριμένες προτάσεις για τα μέτρα που είναι αναγκαία προς αποφυγή της υποβάθμισης της κατάστασης και την προστασία ή και αποκατάσταση της καλής οικολογικής και χημικής κατάστασης κάθε υδατικού συστήματος. Ειδικότερα, τα σχέδια διαχείρισης πέραν του περιγραφικού τους μέρους, προβαίνουν στον ειδικότερο προσδιορισμό των περιβαλλοντικών στόχων ανά υδατικό σύστημα και προσδιορίζουν τις περιπτώσεις στις οποίες έγινε εφαρμογή των διατάξεων περί εξαιρέσεων από τους στόχους (άρθρο 4 παρ. 7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ), και περιέχουν, μεταξύ άλλων, περίληψη του ή των προγραμμάτων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων και των τρόπων δια των οποίων προσδοκάται η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων, ενόψει δε τούτων, τα σχέδια διαχείρισης αναπτύσσουν νομική δεσμευτικότητα, προκειμένου να μην τεθεί σε κίνδυνο η επίτευξη των στόχων που τίθενται με αυτά. Κατά συνέπεια, η Διοίκηση υποχρεούται, κατά την εξέταση αιτήσεων αδειοδότησης οποιουδήποτε έργου, το οποίο ενδέχεται να επηρεάσει κατά οποιονδήποτε τρόπο τα ύδατα, να ερευ-

νά την εναρμόνισή του με τους περιβαλλοντικούς στόχους του σχεδίου διαχείρισης και το οικείο πρόγραμμα μέτρων» (βλ. ΣτΕ 144/2024, καθώς και ΣτΕ 1619/2016).

Βασική υποχρέωση των κρατών είναι η εμπρόθεσμη αναθεώρηση των Σ.Δ.Λ.Α.Π., προκειμένου να διασφαλίζονται οι περιβαλλοντικοί στόχοι της Οδηγίας (βλ. Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025 στην υπόθεση C 359/24, όσον αφορά την παράλειψη της χώρας μας να επανεξετάσει και να επικαιροποιήσει εμπροθέσμως τα Σ.Δ.Λ.Α.Π., και να διαβιβάσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντίγραφα των εν λόγω επικαιροποιημένων σχεδίων). Τα Σ.Δ.Λ.Α.Π. αναθεωρούνται και ενημερώνονται το αργότερο δεκαπέντε έτη μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Οδηγίας και, στη συνέχεια, ανά εξαετία (άρθρο 13 παρ. 7 της Οδηγίας). Τα αναθεωρημένα Σ.Δ.Λ.Α.Π. θέτουν συγκεκριμένους, μετρήσιμους, ρεαλιστικούς στόχους όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ποιότητας και της ποσότητας του φυσικού κεφαλαίου του νερού, σε σχέση με άμεσα συνδεδεμένα ζητήματα, όπως είναι η απώλεια της βιοποικιλότητας και η αποκατάσταση της φύσης.

Σχετικά επισημαίνεται ότι παλαιότερες υπουργικές αποφάσεις (1991-1992), με τις οποίες εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι τεχνικών έργων εντασσόμενων στο συνολικό εγχείρημα εκτροπής υδάτων του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία, ακυρώθηκαν με τις 2759/1994 και 2760/1994 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επόμενη υπουργική απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (1995) για την κατασκευή και τη λειτουργία έργων μερικής εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία ακυρώθηκε, ομοίως, με την 3478/2000 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της παράλειψης αναζήτησης εναλλακτικών λύσεων χάρη στις οποίες θα προστατεύονταν πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής. Νεότερη υπουργική απόφαση (2003), με την οποία εγκρίθηκαν εκ νέου περιβαλλοντικοί όροι τεχνικών έργων, που αντιμετωπίστηκαν ως μέρη του εγχειρήματος μερικής εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία, ακυρώθηκε επίσης με την 1688/2005 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της μη ένταξης των εν λόγω έργων σε πρόγραμμα διαχείρισης υδάτων κατά τα προβλεπόμενα στην εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία. Ακολούθησε νέα περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων της εκτροπής, με τα άρθρα 9 και 13 του ν. 3481/2006. Με αντικείμενο τη νομιμότητα όλου του έργου της εκτροπής, ασκήθηκε νέα αίτηση ακυρώσεως, επί της οποίας υποβλήθηκε στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σειρά προδικαστικών ερωτημάτων σχετικών με τη συμβατότητα του όλου έργου με την ευρωπαϊκή νομοθεσία (βλ. ΣτΕ 3053/2009). Επ' αυτών εκδόθηκε η απόφαση της 11.9.2012 του Δικαστηρίου

της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στην υπόθεση C-43/10, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας κ.λπ.), και η υπόθεση εισήχθη εκ νέου ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, το οποίο, με την 26/2014 απόφασή του, ακύρωσε τους περιβαλλοντικούς όρους των ως άνω έργων. Νέα απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ειδικώς ενός τεχνικού έργου ακυρώθηκε, επίσης, με την 2230/2020 απόφαση του Δικαστηρίου, λόγω μη επανεξέτασης των εγκριθέντων περιβαλλοντικών όρων από πλευράς συμβατότητάς τους με τις εν τω μεταξύ εγκριθείσες αναθεωρήσεις των Σ.Δ.Λ.Α.Π. των Υδατικών Διαμερισμάτων Δυτικής Στερεάς Ελλάδος και Θεσσαλίας, καθώς και με τις ρυθμίσεις του Αναθεωρημένου Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Θεσσαλίας, χωρίς, πάντως, να κριθούν τα ζητήματα της επάρκειας των μελετών που είχαν προηγηθεί ως προς την προστασία των λοιπών στοιχείων του περιβάλλοντος (ορνιθοπανίδα κ.λπ.) (βλ. ΣτΕ 144/2024).

Η Οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα επικεντρώνεται στη διασφάλιση, από ποιοτική και ποσοτική πλευρά, της καλής κατάστασης των ευρωπαϊκών υδατικών συστημάτων. Όπως σημειώνεται στην πρώτη αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας, «[τ]ο ύδωρ δεν είναι εμπορικό προϊόν όπως όλα τα άλλα, αλλά αποτελεί κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει της κατάλληλης μεταχείρισης». Ο φυσικός αυτός πόρος δέχεται πιέσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής, της αύξησης του πληθυσμού, της αστικής ανάπτυξης, των αποβλήτων και της μόλυνσης του περιβάλλοντος. Τα κράτη υποχρεούνται να χρησιμοποιούν τα Σ.Δ.Λ.Α.Π. και προγράμματα μέτρων για να αποτρέπουν την περαιτέρω επιδείνωση, να προστατεύουν και να βελτιώνουν την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων, καθώς και των αμέσως εξαρτώμενων από αυτά χερσαίων οικοσυστημάτων και υγροτόπων σε ό,τι αφορά τις ανάγκες τους σε νερό, να προωθούν τη βιώσιμη χρήση του νερού βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των διαθέσιμων υδάτινων πόρων, να ενισχύουν την προστασία και να βελτιώνουν το υδάτινο περιβάλλον, μεταξύ άλλων με ειδικά μέτρα για την προοδευτική μείωση των απορρίψεων, εκπομπών και διαρροών ουσιών προτεραιότητας και με την παύση ή τη σταδιακή εξάλειψη των απορρίψεων, εκπομπών και διαρροών των επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας, να εξασφαλίζουν προοδευτική μείωση της ρύπανσης των υπογείων υδάτων και να αποτρέπουν την περαιτέρω μόλυνσή τους, και να συμβάλλουν στον μετριασμό των επιπτώσεων από πλημμύρες και ξηρασίες (βλ. άρθρο 1 της Οδηγίας).

Κατά τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (βλ. Απόφαση της 5ης Μαΐου 2022 στην υπόθεση C 525/20), «[τ]ο άρθρο 4 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, έχει την

έννοια ότι δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη, όταν αξιολογούν τη συμβατότητα συγκεκριμένου προγράμματος ή σχεδίου προς τον στόχο της πρόληψης της υποβάθμισης της ποιότητας των υδάτων, να μη λαμβάνουν υπόψη τις προσωρινές επιπτώσεις μικρής διάρκειας, ελλείψει μακροπρόθεσμων συνεπειών στα ύδατα, εκτός εάν είναι πρόδηλο ότι τέτοιες επιπτώσεις επηρεάζουν, ως εκ της φύσης τους, ελάχιστα την κατάσταση των οικείων υδατικών συστημάτων και ότι δεν μπορούν να προκαλέσουν την «υποβάθμισή» τους, κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης. Όταν, στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης προγράμματος ή σχεδίου, οι αρμόδιες εθνικές αρχές διαπιστώνουν ότι το εν λόγω πρόγραμμα ή σχέδιο είναι ικανό να προκαλέσει, έστω και προσωρινή, υποβάθμιση, το πρόγραμμα ή το σχέδιο είναι δυνατόν να εγκριθεί μόνον εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 4, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας». Η εν λόγω διάταξη προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δεν παραβιάζουν την Οδηγία «εφόσον: — η αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, καλού οικολογικού δυναμικού ή πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή σε μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων ή — η αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την άριστη στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων είναι αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης και εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) λαμβάνονται όλα τα πρακτικά εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος· β) η αιτιολογία των τροποποιήσεων ή των μεταβολών εκτίθεται ειδικά στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που επιβάλλει το άρθρο 13, οι δε στόχοι αναθεωρούνται ανά εξαετία· γ) οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές αυτές υπαγορεύονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον ή/και τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την επίτευξη των στόχων που εξαγγέλλονται στην παράγραφο 1 υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη και δ) οι ευεργετικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν αυτές οι τροποποιήσεις ή μεταβολές των υδατινών συστημάτων δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή» (βλ. σχετ. Απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-43/10).

Υπό το φως των ανωτέρω, όσον αφορά την επιφύλαξη του ενωσιακού δικαίου ως προς την εφαρμογή της προτεινόμενης ρύθμισης, δεν επιτρέπεται να εγκρίνεται έργο, όταν αυτό δύναται, ως εκ της φύσεώς του, να υποβαθμίσει την κατάσταση του οικείου υδατικού συστήματος ή να διακυβεύσει την επίτευξη καλής κατάστασης των συστημάτων επιφανειακών υδάτων, εκτός αν το εν λόγω έργο εμπίπτει σε μία από τις παρεκκλίσεις του ως άνω άρθρου 4 παρ. 7 της Οδηγίας 2000/60. Για να ελεγχθεί αν έγκριση σχεδίου δίδεται τηρουμένων των απαιτήσεων του άρθρου 4 παρ. 7 της Οδηγίας 2000/60, πρέπει να εξετάζεται, πρώτον, αν λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για τον μετριασμό των αρνητικών συνεπειών του επίμαχου σχεδίου στην κατάσταση του οικείου υδατικού συστήματος, δεύτερον, αν η αιτιολογία του σχεδίου αυτού εκτίθεται ειδικά και τεκμηριωμένα, τρίτον, αν το εν λόγω σχέδιο υπαγορεύεται από υπέρτερο δημόσιο συμφέρον και/ή αν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την επίτευξη των στόχων του άρθρου 4 παρ. 1 της Οδηγίας υπερκαλύπτονται από τα οφέλη του σχεδίου αυτού για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για την αειφόρο ανάπτυξη που προκύπτουν από την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου, και, τέταρτον, αν οι χρήσιμοι στόχοι που επιδιώκονται δεν μπορούν, για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα τα οποία συνιστούν σαφώς καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή.

Στα κράτη μέλη αναγνωρίζεται ορισμένο περιθώριο εκτίμησης ως προς το αν ένα συγκεκριμένο σχέδιο άπτεται ενός υπέρτερου γενικού συμφέροντος υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 7 της Οδηγίας 2000/60. Στο πλαίσιο του ως άνω περιθωρίου εκτίμησης, κράτος μέλος ορθώς μπορεί να θεωρήσει, επί παραδείγματι, ότι σχέδιο το οποίο σκοπεύει την προαγωγή της παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέσω της υδροηλεκτρικής ενέργειας, άπτεται υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος (βλ. Απόφαση του Δ.Ε.Ε. της 4ης Μαΐου 2016, στην υπόθεση C-346/14).

Πέραν της ανάγκης ειδικής τεκμηρίωσης του ότι το προτεινόμενο σχέδιο υπαγορεύεται από υπέρτερο δημόσιο συμφέρον με οφέλη για την υγεία των ανθρώπων, τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για την αειφόρο ανάπτυξη, χρήζει διευκρίνισης το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 περί επικαιροποίησης των οικείων εγκεκριμένων Σ.Δ.Λ.Α.Π., τα οποία, «σε περίπτωση εφαρμογής του πρώτου εδαφίου, είναι δυνατόν (...) να τροποποιούνται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας». Τα σχετικά έργα πρέπει να είναι συμβατά προς τα οικεία Σ.Δ.Λ.Α.Π., τα οποία εκπονούνται με συγκεκριμένη διαδικασία βάσει επιστημονικών στοιχείων και δημόσιας διαβούλευσης. Εν προκειμένω, δεν καθίσταται σαφές αν πρόκειται για αναθεώρηση των

Σ.Δ.Λ.Α.Π., βάσει στοιχείων αξιολόγησης της κατάστασης των υδάτων και των τυχόν προστατευόμενων περιοχών, και αν προηγείται δημόσια διαβούλευση.

Εξ άλλου, η έγκριση των αναφερόμενων τεχνικών έργων πρέπει να είναι συμβατή με το καθεστώς προστασίας τυχόν προστατευόμενων περιοχών των οποίων η ακεραιότητα θίγεται από τα έργα (βλ. ιδίως Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδα, και 2009/147/ΕΟΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών).

6. Επί του άρθρου 36

Α. Στην παρ. 1 του παρόντος ορίζεται ότι οι διαδικασίες κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων που θεσπίζονται διά του παρόντος εφαρμόζονται στις περιοχές που κηρύσσονται σε καθεστώς έκτακτης ανάγκης λειψυδρίας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 9Α του ν. 3199/2003 (Α' 280), και απαιτείται η κατεπείγουσα εκτέλεση έργων που συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με την αντιμετώπιση της λειψυδρίας. Επισημαίνεται ότι στην Αιτιολογική Έκθεση του άρθρου 55 παρ. 1 του ν. 5215/2025, διά του οποίου προστέθηκε στον ν. 3199/2003 το άρθρο 9Α όσον αφορά μέτρα αντιμετώπισης της λειψυδρίας, γίνεται λόγος για την έντονη αύξηση των αναγκών ύδρευσης τα τελευταία χρόνια και τον σημαντικό κίνδυνο για τη διαθεσιμότητα του ύδατος όσο η κλιματική κρίση εξελίσσεται (Αιτιολογική Έκθεση επί των διατάξεων του ως άνω νόμου, σελ. 75), δηλαδή γίνεται λόγος για ένα σταδιακά εξελισσόμενο, όχι απρόσμενο ή αιφνίδιο, φαινόμενο το οποίο πρέπει να αντιμετωπίζεται με κατάλληλο προγραμματισμό και έγκαιρο σχεδιασμό, ενώ στην Αιτιολογική Έκθεση επί του προτεινόμενου άρθρου 36 του παρόντος (σελ. 102) δεν γίνεται σχετική αναφορά.

Υπό το φως των ανωτέρω, και δεδομένου ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του παρόντος βασίζονται στην κήρυξη μιας περιοχής σε καθεστώς έκτακτης ανάγκης λειψυδρίας, και οδηγούν στην ανάθεση και εκτέλεση κατεπειγόντων έργων και υπηρεσιών κατά παρέκκλιση της ισχύουσας νομοθεσίας, ιδίως, περί δημοσίων συμβάσεων, θα ήταν σκόπιμο να οριστεί σαφώς η έννοια του όρου «έκτακτη ανάγκη λειψυδρίας» και οι συγκεκριμένες περιπτώσεις και συνθήκες λόγω των οποίων δύναται να κηρυχθεί μια περιοχή σε καθεστώς έκτακτης ανάγκης λειψυδρίας.

Β. Στην παρ. 5 του παρόντος, προβλέπεται, μεταξύ άλλων ότι: «(...) Για τη σύνταξη των στοιχείων αυτών η αναθέτουσα αρχή μπορεί να υποβοηθηθεί από νομικούς και τεχνικούς συμβούλους με τους οποίους συνάπτεται σύμβαση, έναντι αμοιβής μέχρι των ορίων των περ. β) και δ), αντίστοιχα, του άρθρου 5 του ν. 4412/2016. Το είδος και ο ανώτατος αριθμός των συμβούλων

του δευτέρου εδαφίου δύνανται να καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η σύναψη της σύμβασης του συμβούλου γίνεται με τη διαδικασία της παρ. 2 του άρθρου 128 του ν. 4412/2016, χωρίς να απαιτείται γνώμη του αρμοδίου Τεχνικού Συμβουλίου Δημόσιων Έργων του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών».

Εν προκειμένω, όπως και κατωτέρω, στην παρ. 8, στην Αιτιολογική Έκθεση δεν αιτιολογείται η παράλειψη της γνώμης του αρμοδίου Τεχνικού Συμβουλίου Δημόσιων Έργων του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών και η μη χρησιμοποίηση του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.).

Γ. Στην παρ. 8 του παρόντος ορίζεται ότι «[α]ναγκαστικές απαλλοτριώσεις εκτάσεων για την εκτέλεση έργου του παρόντος διενεργούνται με τη διαδικασία του άρθρου 7Α του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (ν. 2882/2001, Α' 17), χωρίς να αποκλείεται και η διαδικασία επίταξης των προς απαλλοτρίωση εκτάσεων μετά των συστατικών τους και των επικειμένων, για την έγκριση της οποίας δεν απαιτείται γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών».

Σχετικά με την επίταξη εκτάσεων, παρατηρούνται τα ακόλουθα: «Προκειμένου η επίταξη ιδιοκτησίας να είναι, κατ' άρθρο 18 παρ. 3 του Συντάγματος, συνταγματικώς θεμιτή επιβάλλεται, κατά την αδιάσπικτη και αυστηρή διατύπωση της διάταξης, να συντρέχουν, μεταξύ άλλων, οι κάτωθι προϋποθέσεις: να αφορά ανάγκη της θεραπείας κοινωνικής ανάγκης η οποία θα πρέπει να έχει «άμεσο» χαρακτήρα, ήτοι να μην είναι προβλέψιμη, ούτε να έχει μονιμότητα ή διάρκεια. Παράλληλα, η εν λόγω άμεση κοινωνική ανάγκη να «μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία. Αντιθέτως, έτερες κοινωνικές ανάγκες δεν καλύπτονται από την εξεταζόμενη διάταξη. Ο κίνδυνος πάντως δεν είναι απαραίτητο να είναι απολύτως βέβαιο ότι θα επέλθει, αλλά αρκεί («μπορεί να θέσει σε κίνδυνο») η σοβαρή πιθανολόγησή του» (βλ. Σύνταγμα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Επιμέλεια: Βλαχόπουλος Σπ., Κοντιάδης Ξ., Τασόπουλος Γ., σελ. 353). Ειδικώς για τον θεσμό των επιτάξεων που ρυθμίζει το άρθρο 18 παρ. 3 του Συντάγματος υπάρχει εκτεταμένη νομολογία των δικαστηρίων. Ενδεικτικώς αναφέρεται η ΣτΕ 1795/2022, στην οποία συμπεκνώνονται οι πάγιες θέσεις που υιοθετεί για το ζήτημα το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με αυτές, «από την διάταξη αυτή, που αναφέρεται στην θεραπεία άμεσου κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς τη φύση του μέτρου της επιτάξεως, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο τούτο συγχωρείται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι δε μόνιμη, η οποία μπορεί να θερα-

πευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 17 του Συντάγματος. Και είναι μεν συνταγματικώς επιτρεπτή η επιβολή επιτάξεως για την ικανοποίηση και μόνιμης ανάγκης, όταν όμως είναι επείγουσα και επιτακτική η άμεση και πρόσκαιρη αντιμετώπισή της και μέχρις ότου, εντός ευλόγου χρόνου, η ανάγκη αυτή αντιμετωπισθεί οριστικά με αναγκαστική απαλλοτρίωση (ενδεικτικώς, ΣτΕ 2640/2000 7μ., 2263/2017, 370/2018)· σε καμία δε περίπτωση δεν μπορεί να διατηρηθεί η επίταξη πέρα από τον εύλογο αυτό χρόνο» (πρβλ. ΣτΕ 2711/2022, Ολ 671/2021, 802/2018, 2263/2017, ΑΠ 1/2021). Συναφώς, έχει κριθεί ότι στις περιπτώσεις παρόδου του ευλόγου χρόνου διατήρησης της επίταξης ο κύριος του ακινήτου μπορεί να ζητήσει με αγωγή την αναγνώριση της κυριότητάς του και την απόδοσή του, καθώς και αποζημίωση για την τυχόν ζημία που έχει υποστεί από την παράνομη κατάληψη (βλ. ΑΠ 480/2011, 1266/2020)» (Σύνταγμα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Επιμέλεια: Βλαχόπουλος Σπ., Κοντιάδης Ξ., Τασόπουλος Γ., σελ. 353 και 357-358).

Έχει, επίσης, κριθεί σε σχετικά πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ότι «σε θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς την φύση της επιτάξεως, που αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο αυτό συγχωρείται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η κοινωνική ανάγκη, χάριν της οποίας επιβάλλεται, είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι, δε, όταν πρόκειται για ανάγκη μόνιμη, δυναμένη να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατ' άρθρο 17 του Συντάγματος. Σε περίπτωση, πάντως, μόνιμης ανάγκης, η οποία είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επιτάξεως, μόνον, όμως, προσωρινώς, ήτοι έως ότου αντιμετωπισθεί, κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο, κατά τις περιστάσεις, χρόνο, η θεραπεία της ανάγκης αυτής. Και τούτο, διότι η εν λόγω ανάγκη προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της διάστημα, χαρακτήρα έκτακτο και πρόσκαιρο, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επιτάξεως, σε καμμία, όμως, περίπτωση δεν μπορεί η επίταξη να διατηρηθεί πέραν του ως άνω ευλόγου χρόνου (ΣτΕ 3455-6/1998 Ολομ., 2640/2000 επταμ., 1948/2001, 1094/2005, 2750/2006, 1485, 1488, 2385/2009, 421/2012, 2263/2017, 361, 802/2018, 1527/2020). Έχει, δε, περαιτέρω κριθεί ότι οι διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 20 περ. α' του ν. 2052/1992 (Α' 94), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 6 του ν. 2366/1995 (Α' 256), και 5 παρ. 2 και 3 του α.ν. 1838/1951 (Α' 170), καθ' ό μέρος προβλέπουν, μέχρι την συντέλεση ήδη κηρυχθείσης αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, την επιβολή επιτάξεως ακινήτων για την άμεση εκτέλεση έργων ιδιαίτερης σημασίας για την εθνική οικονομία και την δημόσια τάξη που χρηματοδοτούνται και από κοι-

νοτικά προγράμματα, δεν αντίκεινται στις προαναφερθείσες συνταγματικές διατάξεις. Και τούτο, ακριβώς διότι, εφ' όσον ο σκοπός της προβλεπομένης στις ως άνω νομοθετικές διατάξεις επιτάξεως, ειδικώς ως προς έργα χρηματοδοτούμενα και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου, είναι η εξασφάλιση της χρήσεως ακινήτου αναγκαίου για την κάλυψη ανάγκης, η οποία είναι μεν μόνιμη αλλά ταυτοχρόνως είναι άμεση και επιτακτική, απαιτείται, ως προϋπόθεση για την ως άνω επίταξη των αναγκών εκτάσεων, η προηγούμενη κήρυξη απαλλοτριώσεως (ΣτΕ 3455-6/1998 Ολομ., 2640/2000, 810/2005, 1485, 1488/2009, 383/2010, 361, 802/2018)» (ΣτΕ 2711/2022).

7. Επί του άρθρου 39

Στην προτεινόμενη διάταξη ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι δυνατή: «(...) η ανάθεση αρμοδιοτήτων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 136 του ν. 4412/2016 (Α' 147), για την παρακολούθηση, τον έλεγχο, τη διοίκηση και την επίβλεψη των έργων του παρόντος, σε νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων που διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις και την αποδεδειγμένη εμπειρία σε ανάλογα έργα, που είναι αναγκαία για την παρακολούθηση και επίβλεψη των έργων αυτών (Φορέας Επίβλεψης), κατά παρέκκλιση: β) της απαίτησης της παρ. 3 του άρθρου 136 του ν. 4412/2016 για την εγγραφή του Φορέα Επίβλεψης στα οικεία μητρώα του π.δ. 71/2019 (Α' 112) (...)».

Εν προκειμένω, δεν αιτιολογείται η παρέκκλιση από την απαίτηση του άρθρου 136 του ν. 4412/2016 όσον αφορά την εγγραφή του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης (ΙΦΕ), που μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, στα οικεία μητρώα του π.δ. 71/2019, με την οποία πιστοποιείται ότι διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου.

8. Επί του άρθρου 41

Δοθέντος ότι το Μέρος Β' του νομοσχεδίου δεν αφορά τη διαχείριση των υδάτων, θα ήταν σκόπιμο η φράση «διαχείρισης των υδάτων» να αφαιρεθεί από τον σκοπό του.

9. Επί των άρθρων 43-46

Με το άρθρο 43 προτείνεται να προστεθεί στο άρθρο 83 του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας «Νικόλαος Ταγαράς» (ν. 5306/2026) όσον αφορά τις επιτρεπόμενες χρήσεις εντός εκτάσεων περιβαλλοντικής αναβάθμισης και ιδιωτικής πολεοδόμησης η χρήση γης του άρθρου 303, που αφορά επιτρεπόμενες χρήσεις σε περιοχές εντός των ορίων οριοθετημένων οικισμών

με πληθυσμό μικρότερο από δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, στους οποίους δεν έχει ολοκληρωθεί ο πολεοδομικός σχεδιασμός και ο καθορισμός χρήσεων γης, καθώς και νέο εδάφιο, το οποίο επεκτείνει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου σε όλα τα κατοικημένα νησιά, μόνο για τους εγκαταλελειμμένους οικισμούς της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 101 του Κώδικα, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 100 του Κώδικα.

Οι εν λόγω περιοχές (Π.Π.Α.Ι.Π.) είναι εδαφικές εκτάσεις εκτός σχεδίου πόλεως, εκτός οικισμών πριν από το 1923, καθώς και εκτός οικισμών μέχρι και δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, ανήκουσες κατά κυριότητα σε ένα ή, εξ αδιαιρέτου, σε περισσότερα φυσικά πρόσωπα ή ν.π.ι.δ. ή ν.π.δ.δ., ή κατά διαιρετά τμήματα σε ένα ή, εξ αδιαιρέτου, σε περισσότερα φυσικά πρόσωπα ή ν.π.ι.δ. ή ν.π.δ.δ. ή και σε φορείς αστικού αναδασμού ή οικοδομικούς συνεταιρισμούς, και πολεοδομούνται υπό προϋποθέσεις.

Με το άρθρο 44 αντικαθίσταται το άρθρο 100 του Κώδικα Χωροταξίας – Πολεοδομίας για την ανάδειξη και αναβίωση εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών. Κατά τη διάταξη, με προεδρικό διάταγμα εγκρίνονται Ειδικά Σχέδια Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α.) για την αναβίωση και λειτουργική επανάχρηση: α) εγκαταλελειμμένων και β) μικρών φθινόντων οικισμών, με την παράλληλη ανάδειξη και προστασία της αρχιτεκτονικής παράδοσης, του φυσικού τοπίου και του περιβάλλοντος, στο οποίο εντάσσονται. Με τα Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α., τα οποία εγκρίνονται σε κατοικημένα νησιά, για την ανάπτυξη των κατάλληλων χρήσεων, καθώς και την πολεοδόμηση σε μία ή περισσότερες λειτουργικά συνδεδεμένες με τον προς αναβίωση οικισμό εκτάσεις, οι προς πολεοδόμηση εκτάσεις δεν υπερβαίνουν αθροιστικά τα διακόσια (200) στρέμματα.

Με το άρθρο 45 αντικαθίσταται το άρθρο 101 του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας όσον αφορά τον ορισμό των εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών.

Με το άρθρο 46 αντικαθίσταται το άρθρο 102 του Κώδικα Χωροταξίας – Πολεοδομίας και ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η έγκριση Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α.) με τη δημιουργία Περιοχής Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ιδιωτικής Πολεοδόμησης (Π.Π.Α.Ι.Π.) του άρθρου 83 ή ανάπτυξης με Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Ε.Π.Σ.) του άρθρου 22, εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς, υπό προϋποθέσεις.

Κατά την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 103), «Η επέκταση του πεδίου εφαρμογής [των διατάξεων περί έγκρισης Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α.) και σε λοιπά κατοικημένα νησιά όταν επιδιώκεται η αναβίωση εγκαταλελειμμένων οικισμών] απαντά σε ένα υ-

παρκτό εθνικό πρόβλημα, το δημογραφικό, αλλά και στην ανάγκη διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής ζωής στην ελληνική περιφέρεια και ιδιαίτερα στα μικρά νησιά. Η αναβίωση εγκαταλελειμμένων και φθινόντων οικισμών αποτελεί πράξη βιώσιμης ανάπτυξης και περιφερειακής πολιτικής, που έρχεται να συμπληρώσει τις πρωτοβουλίες για την οργάνωση του χώρου με κανόνες, σχεδιασμό και ειδικά σύγχρονα εργαλεία με περιβαλλοντικό σχεδιασμό και ανθεκτικότητα στις κρίσιμες προκλήσεις της εποχής».

Σχετικά αναφέρονται τα εξής:

Κατά το παρελθόν, οικιστικά σύνολα σε ορισμένους εγκαταλελειμμένους παραδοσιακούς οικισμούς αναδείχθηκαν και διατηρήθηκαν στο πλαίσιο της διάσωσης στοιχείων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και της δημιουργίας μίας νέας μορφής τουριστικής ανάπτυξης μέσω του Προγράμματος Διατήρησης και Ανάπτυξης Παραδοσιακών Οικισμών 1975-1992 του ΕΟΤ (βλ., ενδεικτικά, Πόλη Πολιτική Αρχιτεκτονική 1974 - 2004, Ε.Ι.Θ.Α. ΕΜΠ, 2023, σελ. 176-179).

Με τον ν. 4002/2011 (άρθρο 9 παρ. 1 περ. δ) προβλέφθηκε η δυνατότητα να δημιουργούνται σύνθετα τουριστικά καταλύματα εντός εγκαταλελειμμένων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2.000 κατοίκων σε συνδυασμό με την ανάπλαση τμήματος ή και του συνόλου του οικισμού. Η σχετική διαδικασία προέβλεπε την έκδοση κ.υ.α., με την οποία εγκρινόταν πρόγραμμα τουριστικής αξιοποίησης και οικιστικής αναζωογόνησης του οικείου οικισμού, και την έκδοση π.δ. για τον καθορισμό των ειδικότερων κριτηρίων επιλογής των σχετικών οικισμών, των τρόπων και των μέσων πολεοδομικής επέμβασης και απόκτησης των απαιτούμενων ακινήτων, πολεοδομικών ή και οικονομικών κινήτρων κ.λπ.

Στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού (ΦΕΚ Β΄ 3155/12.12.2013) κατηγοριοποιήθηκαν (άρθρο 4.3), βάσει του κριτηρίου της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, ως περιοχές και οικισμοί ειδικού αρχιτεκτονικού, πολιτιστικού, ιστορικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα, οι προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί (περ. Η). Σε αυτήν την κατηγορία εντάχθηκαν οι οικισμοί που έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί, άλλοι οικισμοί που προστατεύονται με ειδικά καθεστώτα, καθώς και οι οικισμοί με πληθυσμό μικρότερο των 200 κατοίκων, σύμφωνα με την εκάστοτε τελευταία απογραφή. Επίσης, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης (άρθρο 5 - κατευθύνσεις, ενέργειες και δράσεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την ανάπτυξη του τουρισμού, ανά κατηγορία περιοχών), στις ορεινές περιοχές (περ. Ε), μεταξύ των στρατηγικών κατά προτεραιότητα κατευθύνσεων χωρικής οργάνω-

σης και ανάπτυξης περιλήφθηκε η αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών και η προβολή των προορισμών (περ. δ), και στους προστατευόμενους και εγκαταλελειμμένους οικισμούς (περ. Η), η αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτηρίων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις, με κίνητρα είτε προς τους σημερινούς ιδιοκτήτες είτε προς ενδιαφερόμενους επενδυτές (περ. ε), και η ανάπτυξη σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, με την προϋπόθεση της αξιοποίησης και ανάδειξης του υπάρχοντος κτηριακού δυναμικού και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ισχύουσας νομοθεσίας (περ. στ). Μεταξύ των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (τουρισμός υπαίθρου, περ. Ζ), επίσης, στο πλαίσιο της προώθησης του αγροτουρισμού – οινοτουρισμού, προτάθηκε η ενίσχυση των δράσεων ανακαίνισης παραδοσιακών ή εγκαταλελειμμένων κτηρίων και οικισμών ή συνόλων οικισμών με στόχο τη διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς. Ακόμη, προτάθηκε η υπογειοποίηση, εντός των προστατευόμενων και εγκαταλελειμμένων οικισμών, των δικτύων ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, και η προσαρμογή της πολεοδομικής νομοθεσίας κατά τρόπο που να υποστηρίζει την αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων οικισμών (άρθρο 9).

Εξ άλλου, με τον ν. 4280/2014 (άρθρα 11 παρ. 2 και 16) προβλέφθηκε, για εθνικούς λόγους αναβάθμισης και αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών, και αποκατάστασης των μεριδιούχων εκτάσεων οικοδομικών συνεταιρισμών, η δυνατότητα να εγκρίνονται με π.δ. Ειδικά Σχέδια Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α.) και να καθορίζονται ζώνες ιδιωτικών πολεοδομήσεων πλησίον εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών, ανεξαρτήτως εγκεκριμένου υπερκείμενου επιπέδου σχεδιασμού, μετά από ειδική χωροταξική ανάλυση και γνωμοδότηση του ΚΕΣΥΠΟΘΑ, σε δημόσιες χορτολιβαδικές και βραχώδεις εκτάσεις όπου δεν απαγορεύεται η δόμηση, εκτάσεις ακινήτων ιδιοκτησίας του Ελληνικού Δημοσίου ή των ΟΤΑ α' και β' βαθμού ή ν.π.δ.δ., ή ιδιωτικές εκτάσεις. Τα Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α. ορίσθηκαν ως Ειδικά Χωρικά Σχέδια (Ε.Χ.Σ.) κατά το άρθρο 8 του ν. 4269/2014, τα οποία περιλαμβάνονται στα Τοπικά Χωρικά Σχέδια (Τ.Χ.Σ.) του άρθρου 7 του ν. 4269/2014. Συναφώς, ορίσθηκαν οι εγκαταλελειμμένοι, μικροί και φθίνοντες οικισμοί (άρθρο 17) και τέθηκε το πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξής τους (άρθρο 18).

Με τον ν. 4759/2020 (άρθρο 37) επιτράπηκε η δημιουργία μικτών τουριστικών καταλυμάτων μικρής κλίμακας εντός εγκαταλελειμμένων οικισμών προ του έτους 1923 ή κάτω των δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων, σε συνδυασμό με την ανάπλαση τμήματος ή και του συνόλου του οικισμού, με την έκδοση

σχετικής κ.υ.α. και π.δ. (βλ. προσθήκη άρθρου 10Α στον ν. 4002/2011, ειδικότερα παρ. 2).

Στο υπό έγκριση νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό αναφέρεται, ως προς τις αναπτυσσόμενες περιοχές, τις περιοχές πρώιμης ανάπτυξης και τις περιοχές ενίσχυσης ειδικής ανάπτυξης, ο στόχος της αξιοποίησης εγκαταλελειμμένων οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτηρίων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις με κίνητρα είτε προς τους σημερινούς ιδιοκτήτες είτε προς ενδιαφερόμενους επενδυτές. Στις ορεινές περιοχές, τίθεται ο στόχος της αξιοποίησης του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών. Και στην ειδικότερη κατηγορία των προστατευόμενων και εγκαταλελειμμένων οικισμών, ορίζονται οι εξής στόχοι: «1. Καθορισμός κανόνων για τη μορφολογία των νέων κτισμάτων, ενίσχυση δράσεων αποκατάστασης κελυφών και ειδικότερα για τους εγκαταλελειμμένους και φθίνοντες οικισμούς, προώθηση πρωτοβουλιών στην κατεύθυνση αναζωογόνησής τους. 2. Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτιρίων άλλων χρήσεων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις, με κίνητρα είτε προς τους σημερινούς ιδιοκτήτες είτε προς ενδιαφερόμενους επενδυτές. 3. Αποκατάσταση και αξιοποίηση παλαιών κελυφών, επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον 3 αστέρων. 4. Εξασφάλιση της προσβασιμότητας τους μέσω της σύνδεσης τους με τους κύριους οδικούς άξονες και βελτίωση των δικτύων υποδομής τους. 5. Ανάδειξη και προβολή των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών, γεωλογικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, θρησκευτικών ή πολιτιστικών κ.α. στοιχείων κάθε οικισμού με σκοπό την αύξηση της δυναμικής του τουρισμού και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου». Ακόμη προτείνεται η εισαγωγή της έννοιας του «σποραδικού ξενοδοχείου» στην ελληνική τουριστική νομοθεσία, με αφετηρία τη ρύθμιση για δυνατότητα δημιουργίας σύνθετου τουριστικού καταλύματος και εντός εγκαταλελειμμένων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2.000 κατοίκων, σε συνδυασμό με την ανάπλαση τμήματος ή και του συνόλου του οικισμού. Όπως αναφέρεται, προϋποτίθεται «νομοθετική ρύθμιση (εξειδίκευση της σημερινής ρύθμισης) και έκδοση του προβλεπόμενου στην υποπαρ. δ της παρ. 1 του άρ. 9 του ν. 4002/2011 π.δ. με το οποίο (θα) καθορίζονται τα ειδικότερα κριτήρια επιλογής των σχετικών οικισμών, οι τρόποι και τα μέσα πολεοδομικής επέμβασης, οι τρόποι απόκτησης των απαιτούμενων ακινήτων, τα παρεχόμενα πολεοδομικά ή και οικονομικά κίνητρα, οι φορείς υλοποίησης των σχετικών προγραμμάτων και κάθε άλλη λε-

πτομέρεια για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής» (<https://ypen.gov.gr/ei-diko-chorotaxiko-plaisio-gia-ton-tourismo/>).

Παρατηρείται, καταρχάς, ότι η έγκριση Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α.) με τη δημιουργία Περιοχής Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ιδιωτικής Πολεοδομίας (Π.Π.Α.Ι.Π.) ή ανάπτυξης με Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Ε.Π.Σ.) αφορά οικισμούς προϋφιστάμενους του έτους 1923, επομένως, περιοχές όπου επιτρέπεται η δόμηση. Ερώτημα προκύπτει όσον αφορά τη δυνατότητα οικιστικής ενεργοποίησης, δυνάμει των Ε.Σ.ΠΕΡ.Α.Α., και των Π.Π.Α.Ι.Π. και Ε.Π.Σ., εκτάσεων εκτός των ορίων των οικισμών (όμορων εκτάσεων). Όπως είναι γνωστό, «υφίσταται διαφοροποίηση μεταξύ των περιοχών των αναπτυσσομένων με βάση οργανωμένο πολεοδομικό σχέδιο, οι οποίες προορίζονται για δόμηση, και των εκτός σχεδίου περιοχών, οι οποίες δεν έχουν ως προορισμό, κατ' αρχήν, τη δόμηση ή την τουριστική εκμετάλλευση, αλλά την γεωργική, κτηνοτροφική και δασοπονική εκμετάλλευση και την αναψυχή του κοινού και, συνεπώς, η οικιστική εκμετάλλευση, όταν κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, τελεί υπό αυστηρούς όρους (...). Στην πρώτη κατηγορία περιοχών, που προορίζονται προς δόμηση, αυτή επιτρέπεται με μόνη προϋπόθεση την τήρηση των ορισμών του σχεδίου πόλεως και των όρων και περιορισμών δομήσεως που το συνοδεύουν. Στην δεύτερη κατηγορία περιοχών, εν όψει του ότι δεν είναι δυνατόν, από τη φύση τους και την έλλειψη πολεοδομικής οργάνωσης, να εξασφαλισθεί η τήρηση των κατά τα ανωτέρω συνταγματικών σκοπών, η δόμηση μόνο κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, δυνάμει και να απαγορεύεται εν όλω ή εν μέρει ή να επιτρέπεται υπό ιδιαιτέρως αυστηρούς όρους και περιορισμούς, προσαρμοσμένους στην ιδιαίτερη φύση κάθε περιοχής. Οι όροι αυτοί δεν επιτρέπεται να είναι ευνοϊκότεροι, δηλαδή να καθιστούν ευχερέστερη τη δόμηση, σε σχέση προς τους ισχύοντες για τις εντός σχεδίου περιοχές (...), ούτε να οδηγούν σε εξομοίωση των εκτός σχεδίου περιοχών με εντός σχεδίου πόλεως ή ορίων οικισμών περιοχές ή στην εν τοις πράγμασι δημιουργία νέων οικισμών χωρίς εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο (...)» (βλ. ΣΤΕ 176/2023).

Εξ άλλου, και ως προς τη δόμηση εντός των ορίων οικισμών, ισχύει ο συνταγματικός κανόνας (άρθρο 24 Συντάγματος) ότι η πολεοδομική οργάνωση των οικισμών της χώρας οποιουδήποτε μεγέθους πρέπει να εξυπηρετεί τη λειτουργικότητα και την ανάπτυξή τους, και να επιτυγχάνει την εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης σε αυτούς (βλ., ενδεικτικά, ΣΤΕ 3661/2005). Αν, μάλιστα, πρόκειται περί παραδοσιακών οικισμών, συντρέχει και ειδικό καθεστώς δόμησής τους, προκειμένου να διαφυλάσσονται η ιδιαίτερη φυσιογνωμία τους και η αρχιτεκτονική μας κληρονομιά.

Όσον αφορά τόσο τις εντός όσο και τις εκτός σχεδίου εκτάσεις που θα καταληφθούν στο πλαίσιο των ως άνω πολεοδομικών εργαλείων, χρειάζεται εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, ειδικού και περιφερειακού, δεδομένης της φέρουσας ικανότητας των εν λόγω περιοχών.

Υπό το φως των ανωτέρω, για την αξιολόγηση των ως άνω σχεδίων είναι κρίσιμη η έκταση των παρεμβάσεων, η ένταση της ανάπτυξης, οι χρήσεις που θα επιτραπούν, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών και οι επιπτώσεις στο σύνολο του χωρικού σχεδιασμού, ιδίως όσον αφορά τις νησιωτικές περιοχές, όπου η μικρή κλίμακα των οικισμών και η ήπια ανάπτυξη αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξή τους. Επομένως, αναγκαία είναι η τεκμηριωμένη επιστημονική μελέτη για το σύνολο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχέση με τη φέρουσα ικανότητά τους.

10. Επί του άρθρου 46

Στην παρ. 3 του τροποποιούμενου διά του παρόντος άρθρου 102 του ν. 5306/2026 ορίζονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά στοιχεία και μελέτες που υποβάλλει ο αρμόδιος δήμος ή ο φορέας που επισπεύδει την αναβίωση του εγκαταλελειμμένου οικισμού στη Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και τεχνικές οδηγίες για την οριοθέτηση των μικρών οικισμών και οικισμών προ του 1923, για την εφαρμογή του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του παρόντος. Από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά στοιχεία και μελέτες έχουν αφαιρεθεί από την προτεινόμενη διάταξη οι γνωμοδοτήσεις από τις αρμόδιες αρχαιολογικές υπηρεσίες (Εφορείες Αρχαιοτήτων και Υπηρεσίες Νεώτερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων) περί της ύπαρξης ή μη κηρυγμένων ή και οριοθετημένων αρχαιολογικών χώρων εντός της έκτασης του συγκεκριμένου τμήματος του προς αναβίωση.

Δεδομένης της σημασίας της ύπαρξης ή μη κηρυγμένων ή και οριοθετημένων αρχαιολογικών χώρων στις ως άνω εκτάσεις, και δεδομένου ότι δεν γίνεται σχετική αναφορά στην Αιτιολογική Έκθεση, ερωτάται αν η παράλειψη των εν λόγω γνωμοδοτήσεων έγινε εκ παραδρομής ή αν αυτή είναι η βούληση του νομοθέτη.

11. Επί του άρθρου 51

Με την προτεινόμενη διάταξη επαναφέρεται σε ισχύ παλαιότερη διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 3 του ν. 4519/2018, η οποία διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 8 του άρθρου 27 του ν. 4685/2020, σχετικά με την προστασία, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής του δι-

κτύου Natura 2000 με κωδικό GR1270003 (Χερσόνησος Άθω), η οποία καταργήθηκε εκ παραδρομής με την παρ. 2 του άρθρου 179 του ν. 5037/2023).

Έτσι, διά του παρόντος, αντικαθίσταται η διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 27 του ν. 4685/2020 ως εξής: «8. Κάθε σχετικό θέμα με την προστασία, διαχείριση και παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου Natura 2000 με κωδικό GR1270003 (Χερσόνησος Άθω) ρυθμίζεται από το άρθρο 105 του Συντάγματος και τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους.»

Σχετικά σημειώνεται ότι οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 προστατεύονται βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ της 21ης Μαΐου 1992 «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», η οποία εφαρμόζεται στο σύνολο του εδάφους των κρατών μελών όπου εφαρμόζονται οι ευρωπαϊκές συνθήκες (άρθρο 2 παρ. 1 της Οδηγίας). Κατά τη λήψη μέτρων σύμφωνα με την Οδηγία, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες (άρθρο 2 παρ. 3 της Οδηγίας). Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 της Οδηγίας, το δίκτυο «Natura 2000» αποτελεί ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, το οποίο αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι και τους οικοτόπους των ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ, και πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση της διατήρησης των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής τους. Σύμφωνα με την Οδηγία, στόχος του είναι η διατήρηση των ειδών και των οικοτόπων, όχι ως απομονωμένων περιοχών, αλλά ως ένα ενιαίου και λειτουργικού συνόλου. Το δίκτυο «Natura 2000» περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του Natura 2000 ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών που υπάρχουν στο έδαφός του. Προς τον σκοπό αυτό, κάθε κράτος μέλος ορίζει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Οδηγία, τόπους ως ειδικές ζώνες διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη του τους σκοπούς που αναφέρει η παράγραφος 1 του άρθρου 3 της Οδηγίας.

Επισημαίνεται ότι η Ελλάδα όρισε, μεταξύ άλλων, την περιοχή με κωδικό GR1270003 (Χερσόνησος του Άθω) ως μέρος της εθνικής συμβολής της στο δίκτυο Natura 2000 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Σχετικά σημειώνεται ότι το Σύνταγμα (ερμηνευτική δήλωση στο άρθρο 28 Σ) πρέπει να ερμηνεύεται σε αρμονία τόσο με το ενωσιακό δίκαιο [ΣΤΕ (Ολ.) 1918-20/2025] όσο και με τις λοιπές διατάξεις του (όπως τα άρθρα 105 Σ και 24 Σ). Στις παρ. 1 και 4 του άρθρου 105 του Συντάγματος ορίζεται ότι «[η] χερσόνησος του Άθω, από τη Μεγάλη Βίγλα και πέρα, η οποία αποτελεί την

περιοχή του Αγίου Όρους, είναι, σύμφωνα με το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του, αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού Κράτους, του οποίου η κυριαρχία πάνω σ' αυτό παραμένει άθικτη». (...) Η ακριβής τήρηση των αγιορειτικών καθεστώτων τελεί ως προς το πνευματικό μέρος υπό την ανώτατη εποπτεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ως προς το διοικητικό μέρος υπό την εποπτεία του Κράτους, στο οποίο ανήκει αποκλειστικά και η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και ασφάλειας».

Οι ν. 1650/1986 και 4685/2020 προβλέπουν την ανάγκη εκπόνησης Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000. Επίσης, οι ν. 4519/2018 και 4685/2020 προέβλεψαν ρητώς ότι κάθε σχετικό θέμα με την προστασία, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου Natura 2000 με κωδικό GR1270003 (Χερσόνησος του Άθω) ρυθμίζεται από τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 105 του Συντάγματος και του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους. Αυτό σημαίνει ότι οι δύο ως άνω νόμοι επιβεβαιώνουν τη διατήρηση του ιδιότυπου προνομιακού καθεστώτος του Αγίου Όρους, όπως αποτυπώθηκε στον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους του 1986 (Κ.Χ.Α.Ο.), έχει περιβληθεί τη συνταγματική προστασία του άρθρου 105 Σ και έχει διασφαλισθεί ρητά και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ άλλων, με την υπ' αριθμ. 4 Κοινή Δήλωση των πληρεξουσίων των συμβαλλομένων κατά την υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ν. 945/1979, βλ. και ΝΣΚ Ολ. Γνωμ. 188/2018), για το Άγιο Όρος, όπως έχει προσαρτηθεί στην τελική Πράξη της Συνθήκης, η οποία αναφέρει τα εξής: «Αναγνωρίζοντας ότι το ειδικό καθεστώς το οποίο έχει παραχωρηθεί στο Άγιο Όρος, όπως τούτο είναι εγγυημένο από το άρθρο 105 του Ελληνικού Συντάγματος, δικαιολογείται αποκλειστικά για λόγους πνευματικούς και θρησκευτικούς [και όχι άλλους λόγους, όπως εν προκειμένω η προστασία του περιβάλλοντος]. Η Κοινότητα θα μεριμνήσει ώστε να ληφθούν υπόψη οι λόγοι αυτοί κατά την εφαρμογή και την περαιτέρω επεξεργασία των διατάξεων του Κοινοτικού Δικαίου, ιδίως όσον αφορά τις τελωνειακές και φορολογικές απαλλαγές, καθώς και το δικαίωμα εγκαταστάσεως». (Βλ. Δ. Μέλισσα, Προστασία της βιοποικιλότητας στο Άγιο Όρος, 2021, σ. 1). Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι από το περιεχόμενο του άρθρου 105 Σ και του Κ.Χ.Α.Ο. δεν προκύπτει αντίθεση σε σχέση με το περιεχόμενο της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Το ΣτΕ έχει αποφανθεί ότι η συνταγματική προστασία αφορά στο αυτοδιοίκητο και όχι σε άλλα θέματα (βλ. ΣτΕ Ολ 869/67, ΣτΕ Ολ 2140/75, ΣτΕ 736/2005) (βλ. Α. Αιμιλιανίδη, σε ΣΥΝΤΑΓΜΑ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Επιμέλεια: Βλαχόπουλος Σπ., Κοντιάδης Ξ., Τασόπουλος Γ., 2024, σελ. 1426-1432). Βλ., επίσης, την υπ' αριθμ. 558/2011 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, σύμφωνα με την οποία «[κ]ατά τη πάγια ερμηνεία του άρθρου 105 του Συντάγματος, το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτοδιοίκη-

το της περιοχής του Αγίου Όρους αποσκοπεί στη διατήρηση του θρησκευτικού της χαρακτήρα, ενώ με την ίδια συνταγματική διάταξη διαφυλάχθηκε υπέρ του Κράτους τόσο η εποπτεία, ως προς το διοικητικό μέρος, της επακριβούς τήρησης από τις Αρχές του Αγίου Όρους των διατάξεων του Καταστατικού Χάρτη, όσο και η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και ασφάλειας στη περιοχή (ΣτΕ 1889/97)».

Επίσης, χαρακτηριστικό παράδειγμα της ισότιμης λειτουργίας της ευρωπαϊκής έννομης τάξης όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και την πολιτιστική διάσωση της αγιορείτικης κοινότητας συνιστά η μονομερής δήλωση στην οποία προέβη η Ελλάδα, η οποία αποτυπώθηκε στο 86641/4655/21-10-1999 έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με θέμα: «Υποβολή συμπληρωματικών περιοχών στον Εθνικό Κατάλογο των προτεινόμενων προς ένταξη περιοχών στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο NATURA 2000», για την ένταξη της περιοχής του Αγίου Όρους στις περιοχές του δικτύου Natura 2000, σύμφωνα με την οποία η ένταξη της περιοχής «Χερσόνησος Άθως» είναι δυνατή με την προϋπόθεση της τήρησης των ειδικών ρυθμίσεων που εξειδικεύουν το θεσμικό καθεστώς της περιοχής αυτής, όπως αυτές καθορίζονται από το άρθρο 105 του Συντάγματος, τον Κ.Χ.Α.Ο. και το κυρωτικό αυτού από 10.09.1926 νομοθετικό διάταγμα (ΦΕΚ Α΄ 309/1926), τους κανόνες των αγιορειτικών καθεστώτων, την Κοινή Δήλωση περί Αγίου Όρους στην Τελική Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ε.Ε. και τις Δηλώσεις στις επόμενες σχετικές συμφωνίες της Ε.Ε. και των οργάνων της» (βλ. Δ. Μέλισσα, Προστασία της βιοποικιλότητας στο Άγιο Όρος, 2021, σελ. 4-13). Για το ειδικό συνταγματικό και νομοθετικό καθεστώς αυτοδιοίκησης του Αγίου Όρους βλ. και Θ. Φορτσάκη, σε Π. Παυλόπουλος/Ν. Σημαντήρας/Θ. Φορτσάκης, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 2025, σ. 395-399).

12. Επί του άρθρου 54

Με την προτεινόμενη διάταξη τροποποιείται η περ. 4 παρ. II του άρθρου 21 του ν. 2742/1999, και προστίθεται σε αυτόν Παράρτημα Α΄.

Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι «[ο] χώρος με στοιχεία 1, 2, 3, 4, 5 ... 16, 17, 18, 1, επιφανείας δέκα χιλιάδων επτακοσίων τριάντα πέντε και εξήντα οκτώ εκατοστών (10.735,68) τετραγωνικών μέτρων, όπως φαίνεται στο τοπογραφικό διάγραμμα του Παραρτήματος Α΄, κλίμακας 1:500, που βρίσκεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Πετρούπολης, στη συμβολή των οδών Δωδεκανήσου και Αναπαύσεως και σε τμήμα του εντός σχεδίου Άλσος, χαρακτηρίζεται ως χώρος δημαρχείου 59 όπου εγκαθίστανται οι λειτουργίες του δημοτικού καταστήματος. Τροποποιείται η χρήση της ανωτέρω έκτασης από χώρο "Βοτανικού Κήπου" σε χώρο "Δημαρχείου". Εντός του χώρου "Δημαρχείου" χωροθετούνται κτίρια των οποίων η κάλυψη ορίζεται από το περι-

γραμμα των υλοποιημένων κατά την υπ' αρ. 1152/1998 οικοδομική άδεια της Διεύθυνσης Πολεοδομίας Δυτικής Αθήνας της Νομαρχίας Αθηνών ανενεργών κατά την 1η Αυγούστου 2026 κτιρίων του Βοτανικού Κήπου, όπως αυτό εμφανίζεται στο τοπογραφικό διάγραμμα του Παραρτήματος Α' ».

Όσον αφορά τα άλση και τα πάρκα σημειώνεται ότι, συμφώνως προς τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, «τα άλση και πάρκα που βρίσκονται σε κοινόχρηστο χώρο εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου αποτελούν μέρος του φυσικού κεφαλαίου και εξομοιώνονται με τα δασικά οικοσυστήματα υπαγόμενα στην ιδιαίτερη προστασία που θεσπίζεται για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις με το άρθρο 24 του Συντάγματος και τη νομοθεσία για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις. Κατά συνέπεια, δεν επιτρέπεται η μεταβολή της χρήσης ή του προορισμού των εντός σχεδίου πόλεων κοινόχρηστων εκτάσεων, οι οποίες καλύπτονται από δασική βλάστηση που έχει δημιουργηθεί φυσικώς ή τεχνητώς (πάρκα ή άλση), ειμή μόνον κατ' εξαίρεση στις περιπτώσεις που προβλέπονται από διάταξη νόμου για την ικανοποίηση σκοπού, επιβαλλομένου από το δημόσιο συμφέρον, σύμφωνα με την ανωτέρω συνταγματική διάταξη (...)» (ΣτΕ 1562/2011) (βλ. επίσης, ΣτΕ 677/2010 Ολομ., ΣτΕ 1978/2002, ΣτΕ 974/2005). Περαιτέρω, «επειδή, ο νομοθέτης, ενόψει του ιδιαίτερου ρόλου που επιτελούν εντός των οικιστικών περιοχών τα πάρκα, τα άλση και οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου και προς εξειδίκευση της συνταγματικής επιταγής για την προστασία τους, δεν αρκέστηκε στην υποχρέωση σύνταξης μελετών πριν από την εκτέλεση κάθε είδους έργων στα πάρκα και άλση (...) [αλλά] προέβλεψε, επιπλέον, την έγκριση «μελετών διαχείρισης» των πάρκων και αλσών (...). Ιδίως όσον αφορά τις κτηριακές και κάθε είδους εγκαταστάσεις, εκτιμάται η αναγκαιότητα αλλά και η συμβατότητά τους με τον υφιστάμενο χώρο πρασίνου, δηλαδή ελέγχεται και η νομιμότητά τους. (...) Περαιτέρω, προτείνονται τα αναγκαία έργα και υποδομές (φωτισμός, ύδρευση, πυρόσβεση κ.ά.) για την προστασία του πάρκου, άλσους ή κοινόχρηστου χώρου πρασίνου και τη βελτίωση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής τους λειτουργίας. Στο πλαίσιο αυτό, η διαχειριστική μελέτη προβλέπει συγκεκριμένα έργα που πρόκειται να υλοποιηθούν σε συγκεκριμένο πάρκο ή άλσος και συγκεκριμένες δραστηριότητες που επιτρέπεται να αναπτυχθούν εντός αυτών, (...) σε σχέση με το ελάχιστο ποσοστό που πρέπει να καταλαμβάνουν οι χώροι πρασίνου. Κατά τον αρχικό σχεδιασμό ενός πάρκου, η κατασκευή μόνιμων εγκαταστάσεων επιτρέπεται μόνο στο αναγκαίο μέτρο. Σε περίπτωση μεταβολής του αρχικού σχεδιασμού, οι υφιστάμενες υποδομές και εγκαταστάσεις διατηρούνται, ανεξαρτήτως εάν υπερβαίνουν τα ανώτατα όρια κατάληψης χώρων πρασίνου, εφόσον έχουν ανεγερθεί με τις προβλεπόμενες εγκρίσεις ή περιλαμβάνονται στον αρχικό σχεδιασμό του χώρου πρασίνου. Τέλος, με τη διαχειριστική μελέτη χωροθετούνται οι αναγκαίες νέες εγκαταστάσεις (περίφραξη, κτήρια, κατασκευές

κ.ά.) και οι προτεινόμενες χρήσεις, υιοθετούνται μέτρα βελτίωσης της βλάστησης, εξετάζεται η διασύνδεση του χώρου πρασίνου με τους λοιπούς κοινόχρηστους χώρους της πόλης, εκτιμώνται οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές ωφέλειες στη λειτουργία της πόλης από τον συγκεκριμένο χώρο πρασίνου και προτείνονται κατάλληλα διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα για τη χρήση του χώρου (...). Στην περίπτωση που απαιτηθούν νέα έργα ή τροποποίηση υφισταμένων, τότε, για την έγκριση αυτών, απαιτείται τροποποίηση της εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης (...)» (ΣτΕ 1110/2023).

13. Επί του συνημμένου Παραρτήματος

Δεδομένου ότι στο κείμενο διατάξεων του νομοσχεδίου το συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα αποκαλείται «Παράρτημα Α΄», θα ήταν σκόπιμο η φράση «Παράρτημα Α΄» να αναγραφεί και επί του τοπογραφικού διαγράμματος.

Αθήνα, 29 Ιουλίου 2026

Οι Εισηγητές
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Γεωργία Μακροπούλου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες
Δημήτριος Βασιλείου
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών